

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

3

NOVEMBER

1940/41

Letnik 71

VRTEC

Griša Koritnik

Padlemu očku vojaku

V zemlji daljni, nepoznani
dviga metež prapor svoj:
na krvavi je poljani
padel mrtev očka moj.

Nič ni mogel naročiti,
nič poslati mi v slovo,
v hipu nehalo je biti
v prsih mu srce skrbno.

Zemljica ti lahka bodi,
očka moj, kjer koli spiš,
vem: za slogo med naródi
slej ko prej srčno goriš!

Da bo boljše domovini
in potomcem pozni čas,
si izdihnil v bolečini,
kakor hotel je ukaz.

Jaz pa sem se zagovoril
in z menoj tovariši:
kar bom mislil, kar bom storil,
bodi v spravo vseh ljudi!

Le Mihčevi mami ni bilo do smeha. Silno se je prestrašila, ko je prišel sin moker domov in je zvedela o njegovem poletu. »Kaj, če ga veter ne bi slučajno zanesel v rečico? Ž zlomljenimi udi bi lahko obležal pod drevesom in potem bi bil še večji revež kot sedaj. S solznimi očmi je prosila svojega edinca, naj nikoli več ne počne takih nevarnih pustolovščin. Mihec pa je skušal mami dopovedati, da je njena skrb odveč, zakaj sedaj prav natančno ve, kaj manjka perutim. Vneto ji je kazal, kako jih misli predelati, da bodo predvsem večje in da bodo tudi nosile noge in vse telo.

Toda mama se tokrat ni dala pregovoriti. »Ne, ne, sinek, nikar več ne poskušaj!« ga je prosila in mu nežno gladila ščetkaste lase. »Edino tebe še imam, le tokrat me poslušaj!«

Mihec bi rad ubogal mamo, saj jo je nad vse ljubil. Toda odreči se kril in letenja, to se mu je zdelo strašno. Njegovo telo je zatrepotalo od žalosti in s tresočimi prsti je ljubeče gladil svoja krila. Mami je bilo čedalje težje, ko je videla, kako je otroku hudo. Saj bi svojemu revčku od srca rada privoščila tudi to veselje. Toda pred očmi se ji je zablistala strašna slika: Mihec leži na skalji brez življenja pod zlomljenimi krili, a čez blede lice mu curlja rdeča kri. Od groze si je zakrila oči, da bi pregnala strašno sliko in bridko je zaihtela.

Mihec je ves bled strmел v jokajočo mamo. Tako žalostne še nikoli ni videl! Zdajci se je zdrznil, stisnil pesti, vzel sekiro in z njo razsekal peruti na drobne kose.

»Mihec, moj sin!« je z neizmerno toplim glasom dahnila mama, ljubeče objela svojega edinca in ga vroče pritisnila na prsi. Tega mati že ni storila odkar je zapustil zibelko. Mihec se je mehko privil k njej in se tiho razjokal. Jokal je od sreče zaradi mamine ljubezni in od žalosti za uničenimi sanjami.

Dasi se je Mihec odrekel perutim, je stalno mislil nanje. V duhu je z njimi preletel visoke gore in se dvigal do sinjega neba. Nikakor ni mogel pozabiti svojega prvega poleta! Kako neki? Saj ga je veter skraja že tako lepo dvigal in nosil s seboj, gotovo bi ga nesel še dalje, če bi peruti predelal. Toda mami na ljubo tega ne sme storiti.

Zato so ga sedaj prvič v življenju bolele zbadljivke otrok.

»Mihec zrakolet, Mihec zrakolet, kje imaš peruti? Kdaj boš zopet letel v rečico?« ga je dražil županov Francek in kakor na povelje, so se mu pridružili vsi otroci in oponašali njegovo letenje in padeč v vodo.

»O, če bi le smel, potem bi vam že pokazal, kako znam leteti,« si je mislil Mihec in se odslej še bolj izogibal tovarišev. Daleč proč od drugih je pasel svojo sivko. Po cele dneve je ležal sam v travi, sanjaril ter koval načrte, kaj bo še vse naredil.

V to njegovo mirno sanjarsko življenje je nekega dne posegla z mrzlo roko nemila usoda. Bilo je pozno popoldne. Sonce se je krvavordeče zasvetilo in skrilo za oblake. Mihec se je naenkrat zdrznil in plaho gledal okrog sebe. Polastil se ga je čuden nemir. Nič več ni mogel ležati na trati in kar venomer se mu je zdelo, da ga nekaj kliče: »Mihec, Mihec, pojdi domov!« Kakor v sanjah se je dvignil in sledil notranjemu klicu. Začudeno ga je sivka gledala in glasno zameketala, češ: »Kako, sedaj že domov? Jaz bi še jedla!« Toda Mihec se ni zmenil za sivkine želje. Celó teči je začel in hočeš nočeš, morala je za njim.

Ves upehan se je približal vasi. Prapadeno je obstal na mostu, od koder je videl domačo bajtico. Kaj je to? Okrog kočje se je gnetlo vse črno ljudi. »Mama!« mu je stisnilo kakor z žarečimi klesčami

srce. In začel je teči, kolikor so ga nosile noge. Že je dospel do klanca in vprašajoče strmel v ljudi, ki so se mu plaho odmikali ter molče kazali na vrata. »Mama!« je spet zaklicalo v Mihecu, dvignil je roke proti nebu in skoraj padel v hišo. Izba je bila polna ljudi, ki so se mu hitro odmaknili, in Mihec je zastrmel na ležišče. Tam je ležala mati, negibna in z mrtvaško bledim obrazom. Tesno se je oprijemala mokra obleka njenega šibkega telesa in voda se ji je cedila z las. Mihec je zatrepetal kakor v mrzlici. Bil je bled, bolj bled kot mrtva mati. Obraz in usta so se mu skrčila v silnem naporu in naenkrat se je iz njegovega grla izvil pretresljiv krik: »Ma-a-ma!« in zgrudil se je brez moči na mrtvo mater.

Bila je to prva in poslednja beseda, ki jo je kdaj spregovoril mutec.

In glej, mar ni ta hip okrog ustnice utopljenke zaigral rahel nasmešek!

»Verjemite, verjemite, slišala ga je!« je zajecjlala starka v kotu. In tedaj ni bilo v sobi človeka, ki ne bi imel solznih oči. Marsikatera ženica je glasno zahtela.

Mihec ni vedel, kaj se godi okrog njega. Strmel in strmel je v mamin obraz, saj nikakor ni mogel verjeti, da ga ne bodo nikoli več gledale njene mile oči. Čvrsto je stisnil njene ledene roke v svoje vroče dlani, kakor bi hotel s toploto svojega telesa spet oživeti mrtvo mater.

Sočutno je pristopil kovač, rahlo dvignil svojega malega prijatelja in ga odpeljal iz koč. Mihec se ni branil, saj je bil ves omamljen od bolečine. Bog ve, ali je razumel kovača, ko mu je pripovedoval, kako je mama pri izplakovanju perila ob rečici omedlela in še preden so ji mogli priskočiti na pomoč, izginila v vrtincu! Mihec je le topo buljil predse, mnogo prevelika je bila njegova bol, da bi mogel jokati.

Tudi tedaj mu niso hotele solze v oči, ko so položili mater v krsto in jo nesli čez klanec. Šele ko so pogrebci spuščali rakev v grob, se je v njem zlomilo. Kakor ranjena zver je hipoma divje zatulil in se besno vrgel na može, ki so spuščali mater v črno jamo. Preplašeno so se pogrebci odmikali, a že je priskočil kovač in s čvrsto roko prijel pobesnelega mutca. Mihec se je obupno branil in strašni glasovi so se mu izvijali iz grla. Vsi so mislili, da je fant od žalosti ponorel.

Župnik pa ni bil tega mnenja. Mirno je stopil k Mihecu in ga nežno pogladil po glavi. Mihec se je začudeno ozrl, ko pa je ugledal župnikove oči, iz katerih je sijalo sočutje in ljubezen, se je nenadoma umiril in napeto opazoval njegove ustnice.

»Mihec, pojdi z menoj,« je dejal župnik, »pokažem ti, kje je sedaj tvoja mama!« Prijateljsko je prijel dečka za roko in ga odvedel iz množice ljudi. Mihec mu je sledil kakor omamljen. Vstopila sta v božji hram.

»Glej, Mihec,« je pokazal župnik na sliko nad oltarjem. »Kako ti ugaja ta podoba?« Mihec je živo prikimal. »Vidiš fant,« je počasi in razločno govoril župnik in tudi pokazal z rokami, »to so lepa nebesa in tvoja mama je sedaj gori, pri Jezuščku, Mariji in angelih in zelo je srečna.«

Mihec je skoraj vse razumel. Popolnoma mogoče se mu je zdelo, da je mama lahko v nebesih kljub temu, da so jo ravnokar zunaj položili v zemljo. Mar ni že sam večkrat doživel, da mu je duša plavala v nebeških višavah, medtem ko je njegovo telo skoraj negibno ležalo v travi na paši? Obraz se mu je začel jasni, živo je pokazal s prstom v sliko in skozi okno na sinje nebo kakor bi vprašal: »Ta naslikani raj je tam gori, tam gori je torej moja mama?«

»Tam, tam,« je resno potrdil župnik, ga odpeljal iz cerkve in pokazal na sinje nebo, ki se je bočilo nad dolino.

»Priden bodi, vedno priden, potem prideš tudi ti tja gor,« mu je še obljubil.

Mihec je vneto prikimal in nenadoma so mu zažarele oči od notranjega ognja. Pokazal je s prstom na sebe, nato zakrnil z rokami kakor s krili, a za tem živo kazal proti soncu.

»Seveda, če boš priden, boš angel in odletel naravnost v nebesa k mami,« je pritrnil župnik in niti slutil ni, kaj hoče fant v resnici povedati. Ta hip je obšla Mihca prekrasna misel! Naredil si bo nova velika kriša, s katerimi bo odletel naravnost k mami v nebo!

Začudeno so gledali pogrebci, kaj neki je mogel župnik razodeti siromaku, da mu prej tako obupan in divji obraz sedaj sije od sreče. Kako mirno je stopil k že zasutemu grobu! Tu je pokleknil, se globoko sklonil nad grobom in nekaj momljal. Kaj, tega pač nihče ni razumel. Obljubil je mami, da bo priden in kaj kmalu prišel k njej. Nato je začel s svojimi nežnimi rokami ljubeče gladiti gomilo. Gladil in ravnal jo je tako dolgo, dokler ji ni naredil oblike ličnega groba. Pogrebci so se počasi razkropili, le otroci so ga še dolgo opazovali in vsi so bili ganjeni, ko so videli kako Mihec lepo ravna z maminim grobom.

Mihec pa je bil tako zatopljen v svoje delo, da ni videl nikogar. Ko je zravnal gomilo, je odhitel v gozd, poiskal dehteče korčke in bršljan, jih previdno izkopal in presadil na mamin grob. Kmalu je bil grob kakor cvetlična greda. Okrog njega se je vil bršljan kakor zelen věnec, a v sredini so med temnozelenimi listi blestele škrlatne glavice korčkov. Urno je še stekel domov po vrček in vse skrbno zalil. Ko je tudi to opravil, se je usedel h grobu in še dolgo, dolgo ždel ob njem. Kar nemogoče se mu je zdelo, da bi pustil mamo samo tukaj in šel domov.

(Dalje.)

Čebela je vzor pridnosti in marljivosti. Ona ljubi řed in snago v svojem stanovanju. Zmerna je in varčna. — To so řednosti, ki bi jih morali imeti tudi mi.

Jesenski spomin

Jablane so bile tisto jesen polne, da smo morali vse podpreti. Kar šibile so se veje od sladke teže, da so se oče bali za krošnje, ki so kakor napeti loki visele k zemlji.

V tretji razred sem hodil takrat in v prvi klopi sem sedel s Šimnovim Blažkom, ki je stanoval s še mlajšim bratcem in materjo v popravljenem in za silo predelanem čebelnjaku, ki jima ga je odstopil Torkarjev ded.

Čuden je bil ta Šimnov Blažek. Majhen in boječ in kadar smo se otroci igrali na doorišču, se je kar stiskal k zidu. Nikoli se ni igral z nami. V obraz je bil kakor dekletce, droben in bled, lase pa je imel črne kakor ciganček. V šoli je znal izmed vseh največ in učitelji so nam ga stavljali za vzgled. To nas je jezilo. Njegova plašnost pa nam ga je še bolj oddaljila. Nihče se ni dosti menil zanj, le zbadali smo ga radi.

Ko so oče obrali jabolka in so se malo uležala, so mi jih vedno dali s seboj v šolo. Vsak dan po tri, mati pa kos kruha. Blažek ni imel skoraj nikoli nič, le včasih košček kruha ali kak poberavec, ki ga je staknil spotoma v šolo kje v travi. Danes se čudim, da sem bil tako trd, da mu nisem nikdar dal pokusiti svojih dobrot. Toda bilo je že tako, da se me je prišla brezobzirnost tovarišev, da sem se raje smejal neslanim šalam, kot pa da bi ustregel prose-čemu Blažkovemu pogledu.

Nekega dne pa ga je vendarle zmagalo. Dolgo me je gledal s svojimi črnimi očmi, v zadregi listal čitanko, toda do besede dolgo ni mogel priti. Meni je ostalo še eno jabolko. Najlepše, kakor maslo rumeno in mehko, da so se prsti kar vdirali vanj.

Tedaj me je zaprosil. Še danes slišim tisti glas, kakor da bi zvonil.

»Drago, daš še meni enega.«

Rdečica ga je zalila, toda njegove oči so prosile plašno in žgoče, kakor oči srne, ki na smrt zadeta vztrepetava na mahu.

Ne vem, kako sem mogel narediti to, kar sem naredil.

Skoraj zadril sem se.

»Zadnjega imam in najboljši je. Prej bi bil rekel.«

In sem ostal iz klopi, zadril zobe v rumeno, sočnato kožo ter počasi odšel proti zadnji klopi. Ko sem se ozrl nazaj, je Blažek spet slonel nad čitanko, bled kakor vedno, in si z rokami zakrival obraz. Obšlo me je nekaj grenkega, toda le za hip. Na koncu odmora sem zagnal ogrizek v koš in kakor da se ni nič zgodilo, sedel spet nazaj na svoje mesto.

Blažek ni rekel nobene besede, celo uro je strmel v tablo in enkrat je celo preslišal, da ga je učitelj poklical. Takrat smo se mu vsi smejali.

Čez tri dni Blažka ni bilo več v šolo. Zbolel je. Katehet nam je povedal, da ima pljučnico in da naj molimo zanj. Nekaj težkega je padlo nad vse. Meni med odmori ni bilo do govorjenja. Neprestano sem mislil na tisti hip, ko sem mu odrekel jabolko in v grlu me je stisnilo, da sem mislil, da bom zajokal. Kesanje me je obšlo, tako resnično in globoko, da sem bil v šoli samo še s telesom.

Po šoli sem prvič šel sam domov. Še Recovega Jožeta nisem počakal kot navadno vsak dan.

Čez teden dni je Blažek umrl. Meni je bilo tisti dan na smrt hudo. Hodil sem okoli kakor bolan in za nobeno rabo nisem bil.

Na večer sem se zmuznil v shrambo. Vonj po jabolkih me je bezal v nos, toda v meni je bila samo ta misel: dobiti za Blažka najlepši sad. Vedel sem, da jih ima oče na vrhnji polici. Hitro sem pristavil lestvico in odbral naj-

lepše. Komaj sem ga držal v roki. Kakor tat sem odstavil lestvo, tiho zaprl vrata in odšel kropit.

Med skromnim cvetjem, v beli krsti je ležal Blažek. Sveče so mu obsevale poščeni obraz in ko sem se zagledal vanj, so se mi vlile solze, kakor da stojim pred krsto svojega bratca.

Nikogar ni bilo v sobi v tistem hipu. Jabolko sem držal še v roki. Stopil sem bliže in ga položil k Blažkovim nogam. Ne vem, kako to, toda dasi so mi še venomer tekle solze, mi je odleglo pri srcu.

Ko sem pokropil, sem jabolko zakril z oblanci in odšel iz sobice kakor iz spovednice.

Ta dogodek mi pride v spomin vsako jesen, ko vidim, da obirajo jabolka. Še mi postane hudo, toda ne tako kakor takrat, ko sem zvedel za Blažkovo smrt. Trdno sem prepričan, da mi je bilo ob Blažkovi krsti vse odpuščeno.

Jože Krivec

Pastirček Mihec

Ilustriral Fr. Podrekar

1.

Slednjič se je spet sonce pomaknilo za sive in cunjaste oblake. Vlažen oktobrski veter je pritisnil s polja preko pašnikov. Že napol gole veje starikavih in nagnjenih vrb ob potoku so z zadnjimi močmi zašelestele. Z vrha jelše se je spustilo na travnik nekaj krakajočih vran in za njimi je listje zaplavalo z jesensko sapo na zemljo.

Mihec je stopical po razmočeni zemlji ob potoku. Drobne roke je stiskal v hlačne žepce, ovratnik razdrapanega suknjiča si je zavihal po vratu. Iz raztrganih rokavov so mu moleli lakti. Napita zemlja se mu je vdiralna pod nogami, v život je drgetal. Od mraza plavkast obraz je skrival pred mrzlo sapo, zobje so mu glasno šklepetali.

Lačen je bil, da so mu hlačke lezle s trebuščka. Že tretji dan je taval tako brez prave tople jedi okrog in si iskal službice. S svojimi devetimi leti bi bil lahko že za pastirja. Ponujal se je po vaseh, od hiše do hiše se je potikal. Ponekod so ga celo podili in ščuvali pse nanj, misleč, da je mali tatič. On pa ni bil tatič. Povsod je le lepo pozdravil: Dober dan Bog daj in zbogom! Na kratko je povedal, da mu je umrla pred dobrim mesecem mamica. Doma je še pet otrok: trije dečki in dve deklici. On je najstarejši med njimi, zato ga je iz revnih Haloz poslal oče na polje iskat službe. Domača bajta jim je bila že tesna in tudi ljubeče matere zdaj ni več, da bi poskrbela zanje.

Ljudje so ob tej žalostni zgodbi le zmajevali z glavami, milo gledali ubogega fantka, vendar ga nihče ni obdržal pri hiši. Zatrjevali so mu povsod: »Pojdi k tistile hiši, boš gotovo lahko tam ostal, ker potrebujejo pastirja.« — Šel je in poprosil, pa so mu dejali: »Zdaj že tako ne bomo dolgo več pasli. Mogoče prideš spomladi, tedaj pa te bomo vzeli!«

Na zimo so vsi pred njim zapirali vrata. Prav zdaj bi pa bil najbolj potreben topllega kotička in kruha. Čofotal je po cestnih lužah, se solznih oči zahvaljeval redkim materam za kruh, ki so mu ga dale na pot, ter proseče gledal za otroki, ki so iz topljih hiš ali dišečih kuhinj skrivaj škilili za njim. »Ljubi Bog, kako jim je lepo! Saj gotovo tudi name ne boš pozabil. Brez matere sem, zato me Ti varuj in skrbi zame. Priden bom, le ne pusti me dolgo brez doma na cesti!« je milo tožil.

Tako se je znašel ob potoku. Na umazani vodi, ki je ni mogel preskočiti, ker je bila preširoka, so se zrcalila votla in debela debela vrba in vitkih jelš. Obstal je in se sklonil nad bleščečo se gladino: suhi in koščen obraz ga je pogledal iz vode, skuštrani lasje so se mu usuli izpod klobuka. Pomežiknil mu je, kakor bi se hotel z njim kaj pogovoriti.

Dalje ob potoku je zagledal dim. Približal se mu je. Kopica pastirjev, večjih in manjših od njega, je sedela na snopju koruznice zraven vrbe. V votlem vrbovem deblu je gorel ogenj. Visoki plamen je prijetno prasketal in švigal iz vrha razklanega debela proti nebu.

Okrog osmojenih vej in krone se je motal dim; sapa ga je potiskala k zemlji.

Kako toplo mu je bilo pri srcu, ko je zagledal pastirje in ogenj. Nič mraza ni več čutil, domač se jim je zdel, kakor bi bil njihov brat. V prsih ga je stisnilo, da je skoraj od samega veselja zavriskal. Pospesil je korak, da bi bil čimprej pri njih in jim izlil iz srca svojo nesrečo. Mogoče bi ga vzel kateri celo domov s seboj, da bi dobil kaj tople jedi in bi prespal na senu, ne kakor snoči, ko je prebil v koruznični stavi sredi polja, kjer ga je zajela tema.

»Ju-hu! Ho-la-ja!« se mu je izvilo iz grla, ko je bil že skoraj pri njih. Pastirji so ždeli na drugi strani potoka. Ob vrisku so se ozrli in kuštrav fant je vstal in se zarežal proti prišlecu.

»Kaj bi rad? Če nas misliš izzivati, se spravi kar od tod!« ga je svaril.

»Ne bom vas izzival. Priden bom, le malo me pustite k ognju, da bi se pogrel.« je dejal in stopal po deski čez potok.

»Kako ti je ime? Od kod si, revše?« ga je drugi spraševal.

»Mihec sem! Služil bi rad nekje za pastirja,« je odvrnil. Roke je tiščal k toplemu vrbovemu deblu.

»A, Mihec — pihec bi bil rad pastir, pa še najbrž krav ni nikoli videl!« ga je kuštravec podražil. Videti je bil močan in tudi kakih dvanajst let je že moral biti star. Zakotalil se je spet na koruznico.

»Hi-hi-hi! Mihec-pihec! Mihec-pihec! Hihih! Hi-hi!« se je režala vsa kopica otročadi in ponavljala kuštravčeve besede. »Mihec-pihec, hihih!«

Mihcu je bilo hudo. Vsega je od sramu zalila rdečica, srce se mu je krčilo. Kaj jim je hudega storil, da se z njim norčujejo in se mu režijo. Če bi poznali njegovo zgodbo, bi jim gotovo ne bilo za take šale. Rajši bi se bil vdrl v zemljo, ko da jih je gledal take pred seboj. Tiste posmehujoče besede so mu bile v ušesa in v srce. Na tihem je potožil Bogu, zakaj mu ni dal take moči, da bi izruval vrbo ali hrast kakor Peter Klepec in jih pobil za njihovo zlobo kot žabe na tla.

Odrpl je usteca, da bi jim povedal svojo žalostno zgodbo. Mogoče bi jih kaj omehčal. »Pred kakim mesecem so mi pokopali mamö...«

»Kaj nas to briga! Zdaj nam povej, kar te bomo vprašali in stori, kar ti bomo veleli!« ga je prekinil kuštravec in ga dregnil pod rebra.

Mihec se je milo ozrl po otrocih, kakor bi jih prosil, naj ga vendar oni poslušajo, če ga že kuštravec ne mara. Ob strani je sedelo bolj samo zase dekletce, veliko kot on. Zvedavo je zrl vanj. Zdelo se mu je, da želi, naj pove še kaj več o svoji mrtvi mami.

»Znaš krasti koruzo?« ga je vprašal kuštravec.

»Je pač še nisem nikoli kradel. Pri nas v Halozah je ni dosti.«

»Kaj nas to briga, dosti ali ne!« ga je brž prekinil. »Si že kradel krompir?«

»Ne! Krasti se ne sme!« se je pogumno odrezal Mihec.

»Potem pa izgini, če nič ne veš! Le pojdi!« ga je kuštravec odrinil od ognja.

Mihec je za trenutek onemel in trepetaje čakal, kakor bi še vpraševal, če res mora oditi od njih.

»Se ne boš bežal?« je zarohnel kuštravec nad njim. Dvignil se je in s palico stopil za njim. »Me boš ubogal ali ne? Mihec-pihec! Jaz sem kralj pastirjev!«

Mihec je zbežal, kar so ga noge nesle. Kuštravec mu je hitro sledil. Skoraj bi ga bil dosegel s trdo palico, pa tudi pesti bi bile svoje spre-govorile, tedaj pa se je Mihec z vso silo pognal čez potok. Čof! Pljusk! — Do pasu se je zakotalil v napol stoječo in umazano vodo. Debeli curki so mu pljusknili celo čez glavo, da je bil skoraj ves moker. Cedilo se je z njega.

»Ha-ha-ha! Hahaha!« se je debelo režal kuštravec in se prijemal za kolena. »Mihec-pihec je žabe lovil!«

Nekateri mali so prihiteli za kuštravcem in se ubogemu dečku zlobno smejali. »Si se kopal, Mihec-pihec? Hihih!«

Mihec se je premočen in ves žalosten vlekel ob potoku v smeri, od koder je prišel. Že dalje proč se je truden naslonil na povešeno vrbo in milo zajokal. Solzen obraz je skrtil v koščene dlani.

»Si lačen, Mihec? Na kruha!« je zaslišal čez dolgo časa kakor v snu droben glasek.

Boječe in trudno se je ozrl. Na drugi strani potoka je stala tista deklica in mu čez potok ponujala kruh. Skolebal se je pokonci in mokra obleka se mu je lepila na život; mraz ga je stresal, da so mu sklepetali zobje. Vrgla mu je čez vodo kos kruha, on pa se ji ni mogel zahvaliti, ker je ves v joku hlipal. Z rokavom suknjiča si je odrgnil oči in vrgel nekaj hvaležnih pogledov nanjo.

»Ob večni luči me počakaj tu. Doma bom vprašala mamo, če se lahko prideš k nam malo posušit. Jih bom prosila zate, veš!« mu je dejala.

Molčal je. Dobro mu je delo to usmiljenje. Nato je slastno vgriznil v kos kruha, čeprav so mu solze še venomer silile čez lice v usta.

»Me boš počakal?« ga je vprašala deklica.

Pokimal je in se spet opotekel k stari vrbi.

V cerkvi je odzvonilo večno luč. V megleni jesenski večer so se razbili zvoneči bronasti glasovi. Zadnji utripi so zamrli nekje čez polje. Trudno zemljo je pokrila tema.

Mihec je ždel stisnjen k stari vrbi in čakal na šum korakov. Ves moker se je tresel, da mu je bilo, kakor bi bil vkovan v led. Edino kruh dobre deklice mu je dal še malo moči in toplote. Kako dobro dekletce vendar more to biti, si je mislil. Zasmilila se mu je, da zahaja k družbi tega brezsrčnega kuštravca. Če bi bila njegova sestra, bi je ne pustil k tem divjakom. Komaj je čakal, da bi se deklica vrnila. Vendar se mu je mala bojazen prikradla v srce: kaj bo počel, če ji mamica ne bo dovolila, da bi prišel z njo k hiši? Kje bo potem nočoj prespal? Spomnil se je spet na svojo dobro mamo in se kesal, zakaj ni šel na njen grob, kjer bi preždel v sladki misli nanjo in se z njo nemoteno pogovarjal.

Zaslišal je korake. Drseli so po napol mokrem listju. »Mihec! Kje si?«

Skočil je pokonci in hitel naproti. »Tu sem!« Zagledal je deklico, ki je bila oblečena v plašč, segajoč ji skoraj do zemlje, da je bila v njem videti mnogo večja kot je v resnici bila.

»Si le prišla?« jo je veselo vprašal.

»Brat je z menoj. Mene bi bilo strah sólo. Pojdi, boš nočoj pri nas spal! Jutri, so mama rekli, te bodo peljali k naši botri!« je dejala in ga vlekla za roko.

»Je vaša botra daleč?« jo je spraševal.

»Ne, nekaj hiš od naše. Naša botra je dobra,« je zašepetala.

Kako lepo se je Mihec počutil, ko se je lepo prespal, zjutraj oblekel posušene hlače in še célo, le nekoliko ponošeno suknjo, ki so mu jo podarili. Od samega veselja mu je vriskalo srce in kar hudo mu je bilo, ko se je moral posloviti od dobrih ljudi.

»Veš, Marica,« je rekel deklici, preden ga je njena mama odpeljala k botri. »lep klopotec ti bom naredil. Takega, kot jih imamo v Halozah!«

Vse prihodnje dni je Mihec ob svojih prostih urah pridno delal. Rezljal in zbijal je klopotec. Pri tem je nalahko požvižgaval ali si mrmraje pel.

2.

Dobro je bil preskrbljen Mihec na novem domu. Spal je v toplem hlevu na ujdru in je moral res zjutraj prej vstajati, da je položil živini krmo, vendar vsaj lačen ni bil. Z domačimi je sedel za mizo in jedel z njimi. Vse meglene in neprijetne jesenske popoldneve je presedel v šoli, do katere je imel le nekaj minut. Spominjal se je dolgih in blatnih poti v Halozah do šole in ta hoja tu po vasi se mu je zdela le kot kratek sprehod. Botra ga je lepo preprala in mu vselej dala na pašo lep kos kruha. Zvečer se je je z veseljem spomnil na toplem ležišču in zmolil zanjo kak očenaš.

»Jutri bom šel na mamin grob,« je dejal Marici popoldne na paši. »Rož ji moram zanesti, da se ne bo jokala v nebesih zaradi mene, ki sem ji vedno obljubljal, da ji bom krasil grob!«

Brez dolgega obotavljanja je odvrnila: »Lahko grem tudi jaz poleg? Mamo bom prosila, da me bodo pustili.«

V naročje sta si otroka naložila belih razcvetelih katarinšic in nekaj velikih cvetov krizantem, ki jima jih je dala botra. Mihec je vzel malo motikco s seboj. Tako sta hodila po cesti mimo dolgih in razvlečenih vasi, v katerih je Mihec trkal na vrata hiš in ponavljal svojo zgodbo o umrli mami in o petih otrocih, ki žive lačni v nizki in tesni bajti v Halozah. Vse tiste ure so znova vstajale pred njim: zapomnil si je hiše, kjer so podili pse za njim, ali so se otroci za njim norčevali, pa tudi one, kjer so mu dali z mehko tolažbo kos kruha na pot. Z roko je kazal Marici te hiše in ji ponavljal svoje zgodbe.

Zadaj za temi razvlečenimi vasi pa so hrbti Haloz segali prav do nizkega, s cunjastimi oblaki pokritega neba. Sivkasta megla jih je zavijala v svoj pajčolan. Sonca že nekaj dni ni bilo, zemlja je ležala vdano pod mrzlim in vlažnim vetrom, ki je preobračal po njivah zadnje listje koruznice. Tišina, ki je ždela po vsej zemlji, je bila grozna: strah bi bilo Mihca, če ne bi bil imel Marice, ki ji je pripovedoval o mrtvi mami in o lačnih bratcih in sestricah.

Mihec in Marica sta se ustavila pred grobom. Črn lesen križ, s podobicami nabit, je bil zasajen še v sveže izkopano, komaj malo sesedeno zemljo. Debelo kamenje, nametano na vse strani, sta pobrala in obdala z njim grob. Z motikco je zgrnil vso raztreseno zemljo skupaj in jo potolkel, da je bil grob gladek, kot iz modela vzet.

Molče in z drhtečimi rokami sta vtikavala bele cvete v zemljo. Pri križu sta položila šop krizantem. Marica je v trgovini kupila tri svečke, ki sta jih prižgala.

Tiho sta otroka ob grobu pokleknila in zrla v blede, upogibajoči se plamen. S sklenjenimi rokami sta molila. Mihcu so se potočile solze iz oči

in padale na mrtvo zemljo: zdelo se mu je, da gleda te solze mati, ki spi na dnu ozke jame in je vesela tega njegovega obiska. V svojem

srcu je čul glas: Me vendar nisi pozabil? Tako sem se tega bala! Hudo je biti sam v tej tesni hišici, zato se le še kdaj oglasi pri meni! Kadar boš solznih oči stopal mimo tega vrta, pridi, moj Mihec, da ti jih obrišem. Saj veš, da te bo tu vedno čakala tvoja mama. Ne, ona te ne bo pozabila. Na vseh potih bo s tabo, saj te vendar ljubi. Zato pa poslušaj tudi ti njo, ko se bodo v samotnih urah oglasile njene besede v tvojem srcu. Če jo boš poslušal in spoštoval, se ne boj življenja, pa če bo še tako težko!

S prsti si je obrisal solze iz oči in vstal. Dvignila se je tudi Marica in ga prijela za roko.

»Pojdiva, da naju ne bo strah v temi!« je dejala.

Plameni so zaprasketali, drobno je pršelo z megle. Redki udarci motik so zadevali ob kamenje. Z roko v roki sta dva drobna otroka zapustila vrt, z gostimi križi posejan.

Polda Tone

Dreča peska

Trdinove Neže dolgo ni bilo iz šole. Mati je že dvakrat stopila na prag in gledala doli proti vasi. Drobni dež se je lovil okrog oguljenega drevja in močil listje, ki je na debelo pokrivalo ves Rekarjev vrt.

Potem je Neža prišla.

»Le kje si bila tako dolgo?« jo je sprejela mati.

»V šoli. Gospodična nam je pripovedovala o grobovih — zdaj za Vse svete.«

Mati ni imela časa in Neža je ostala sama. Samo plašna misel, ki jo je zgrabila v šoli, je bila z njo. O grobovih jim je govorila učiteljica, o tistih tam ob zvoniku, kjer počivajo reveži. Tam, kjer raste samo trava in koprive. Nikogar nimajo, ki bi jim zdaj za praznik mrtvih oplel grobove in jim prinesel eno samo rožo, eno samo svečo. Tam spiyo tisti, ki so od vseh pozabljeni...

In potem je govorila gospodična, da bi okrasili te grobove. Jutri bi šli na pokopališče namesto v šolo. Vsak bi nekaj prinesel. Torkarjeva bo prinesla tri zavoje sveč: o, Milka, ta lahko, ko imajo trgovino. Štajerčeva bo prinesla rože in druge tudi. Dečki bodo dobili zelenja in vsak bo še kakšen dinar primaknil za sveče. Vsi so govorili, samo Trdinova je obsedela nema. Ko bi morala spregovoriti, kaj bo storila, je samo tiho zajokala. »Kaj ti je?« se je sklonila k njej učiteljica. Dolgo je deklica molčala, nato je komaj dahnila: »Pri nas nimamo ničesar.«

Molk je legel v razred, še gospodični je bilo težko. »No, Nežka, saj si vseeno pridna. Boš pa pomagala krasiti grobove,« tako jo je tolažila gospodična, pa se Neža kar ni uнесla.

Zdaj mora komu povedati svojo bolečino. Komu naj jo, če ne materi.

»Mama! Zakaj pri nas nimamo vrta?«

Mati se je osupla zganila pri delu. Že je mislila otroku povedati zgodbo o njenem nesrečnem očetu, ki je vse premoženje zaigral in mu je samo bajta na koncu vrta ostala, pa si je premislila. Ni hotela otroku zatemniti svetlega spomina na očeta.

»In zakaj nimava denarja, mama? Popsod imajo, samo midve nimava.«

»Zakaj pa to vprašuješ, Neža?«

Potem se je iz otroka utrgala zgodba iz šole. Zgodba prvega pogleda v svet, ko je prvič opazila, da nima doma vsega, kar imajo drugi otroci.

»Mati! Zakaj nimava pred durmi vrlička, kjer bi rože zasadila, zakaj nimava več očeta, ki bi imel denar?«

Zdaj je mati imela solzne oči. Zajokala bi, pa ni. Zaradi Neže ni, ker jo je morala utešiti. In res je znala utolažiti svojega otroka. Njena materina iznajdljivost je našla tolažbo.

»Neža! Tudi ti boš nekaj nesla na grobove, ne pojdeš prazna.«

Potem sta šli v vežo. Za vrati je visel venec rož. »Za očetov grob.« je pokazala mati. »Krničarjeva mi je dala rože. Škoda, da jih ni nič ostalo. Nič ne maraj, ti boš nesla v šolo nekaj takega, kar drugim še na misel ne bo prišlo. O, tudi Trdinova Neža bo nekaj storila za grobove revežev, čeprav na grobu njenega očeta ne bo sveč. Komaj ena ali dve — več res ne zmoreva. Za molitve v cerkvi bom pa plačala, da ne bo oče pozabljen. Saj mu to več koristi kakor sveče na grobu. O, in naša Neža bo tudi imela nekaj za grobove.« Mati se je razživila, ko je nekaj iskala v veži.

»Mama, kaj bom nesla?«

»Ugani!«

»Ne uganem.«

»Potem boš pa videla kasneje. Zdaj ne povem.«

Neža je vedela, da jo mati draži, zato ni več silila vanjo. Mati je zaklenila duri in nekam odhajala. »Neža, greš z meno?«

»Kam?«

»Ugani!«

Potem sta se obe smejali in Neži se je zazdelo, da je še dež bolj veselo zapraskal po vejah.

»Mama! Ali ne greva v vas po rože?«

»Ne!« Mati je zavila v gmajno.

Pa ni mogla dolgo zadržati skrivnosti.

»Pa ugani, zakaj imam vrečo.« — Molk.

»Zakaj imam motiko?« — Nič.

»Zakaj greva v Kozjo reber?«

»Aha ... Po pesek greva,« se je zmagoslavno oglasila Neža.

»No! Ali nisem rekla, da bo Neža nesla nekaj takega, kar nikomur na misel ne pride, še gospodični ne.« Otrok se je oklenil materine roke.

Dan pred Vsemi sveti je bil lep. Že mnogo pred začetkom šole so otroci vrveli po pokopališču. Pa ne razposajeno kot včasih. Nekako pobožno so hodili ob gomilah. Ob poti in ob zidu so bili grobovi že okrašeni. Tam ob zvoniku pa so bili z rušo zarasli. Samo travo in koprive je grobar pokosil.

Tudi Trdinova je že prišla. Nič ni prinesla in čudno so jo gledali otroci, ki so imeli cele grmade cvetja, ali pa so se hvalili, da imajo denar za sveče. Neža je odšla do groba svojega očeta. Dopoldne sta ga z mamo popravili: opleli sta ga, na gomilo nasuli črne prsti, okrog pa belega peska. In jutri bosta nanj položili venec cvetja. Neža se je ozrla h križu. Vreča s peskom je bila še tam. Z mamo sta jo prinesli.

Potem je prišla učiteljica. Gledala je, kaj vse so prinesli otroci. »Dovolj bo, dovolj,« je zadovoljno govorila.

»Gospodična! Trdinova ima tudi nekaj!« je nekdo opomnil učiteljico.

In ko se je gospodična ozrla, je stala Neža vsa drobna, v oguljeni obleki, v rokah pa je držala vrečo in v njej nekaj težkega.

»Bel pesek za obrobek gomile.«

Vsem je bilo, kakor bi nekdo povedal veselo novico.

»O, Nežka!«

»Saj res, na pesek smo vsi pozabili.« Učiteljica je prijela Nežko za roko. Nežki pa se je zdelo, da je storila nekaj velikega, da je storila več kakor vsi drugi.

POVSOD SE MI NOV SVET ODPRE

Janko Sicherl

Je bela cesta uglajena . . .

Ko se jeseni odpro šolska vrata, cestni promet še bolj naraste. Narastejo pa tudi cestne nezgode in nesreče, ker še mnogi ne poznajo pravil o cestnem prometu, ali pa se jim ne pokore.

Malomarni Potarjev Tomaž je bil vedno na cesti, odkar so poklicali očeta k vojakom. Materi je pri delu le malo pomagal, dopoldne se je drvil z očetovim kolesom vsepovsod, le v šolo ga ni bilo.

No, če že ni hodil v šolo, kjer so se prav tiste dni učili o cestnem redu, bi vsaj po cestah videl in spoznal cestni red. Prilike je imel dovolj, bi mislil marsikdo. A temu ni bilo tako! On se je malo menil za postave, dokler se ni končno vjel v past paragrafa.

Nekega lepega dne je pograbil torbico in mesto v šolo, je zapodil železnega konjiča na glavno cesto, pa še naprej proti beli Ljubljani.

Tako gladko je teklo kolo po ravni cesti, saj so drugi potniki skrbeli za red. Vozili so desno, umikali se s strahom desno, ko je brezobzirno dirjal mimo, avtomobili in motorji pa so prehitevali levo. V ljubljanskem predmestju bi bil kmalu povozil neko kuro, drugače pa je šlo slučajno vse brez nezgode. Ali v beli Ljubljani pred Frančiškani ga je pred tromostovjem cestni krog tako zmešal, da se je kot nerodna muha vjel vsled kršenja cestnega reda naravnost v past prometnemu stražniku.

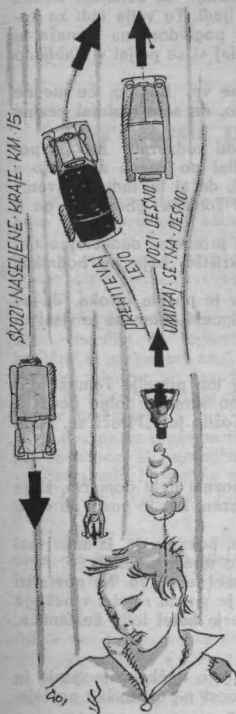
Ta mož je zapisal številko kolesa ter oddal dečka drugemu policaju.

„Ti fantiček, kje pa imaš kolesarsko knjižico?“

„Saj kolo ni moje.“

„A, tako, potem si ga nekje sunil? Kar z menoj, pa se bova pogovorila na stražnici!“

Tomaž se je cmeril ter zastonj zatrjeval, da je kolo očetovo.

Na stražnici je bilo že mnogo cestnih grešnikov, ki so potrpežljivo čakali, da so zabeležili cestne prestopke. Tomaž se je silno kislo držal. Lačen je bil, ni mislil, da ga bodo obdržali na „kosilu“. Nehote se je moral učiti cestnega reda, ko je strogi gospod zasliševal posameznike.

Na vrsti je bil motociklist. „Prehitevanje je dovoljeno le, če prednje vozilo vozi z manjšo brzino, če je pred njim dovolj prostora, če je cesta pregledna. Zakaj ste prehitevali na ovinku? Imeli ste še srečo. Če bi bilo prišlo izza ovinka nasprotno vozilo, pa bi bila nesreča tu. Plačali boste kazen“.

„Kako bom pa jaz plačal kazen, ko sem pa suh,“ si je mislil Tomaž. V tem je prišel na vrsto neki avtomobilist. „Ta bo že lahko plačal, če vozi z avtom.“

„Skozi vasi ste vozili več kot 15 km. Počasna in previdna vožnja je potrebna za vsa vozila: na mostovih, pred železniškimi prehodi, čez križišča, na ovinkih, po strmih cestah, pri izvozu iz stranskih ulic, dvorišč ali več na glavno cesto, pred šolami, kadar prihajajo ali odhajajo otroci. Sploh povsod, kjer je na cesti mnogo vozov in ljudi. To velja tudi za kolesarje.“ Pri tem se je gospod ozrl s strogim pogledom na Tomaža in dejal: „Ti pa le počakaj, si boš vsaj zapomnil, kdaj si se peljal v Ljubljano na šolski izlet z brezplačno vozovnico.“

„Ta je pa res hud mož, za vse cestne grehe ve. Kaj bo, če me ne izpusti, do noči bom komaj doma. Če ve tudi to, da sem razbijal cestne napise in table, potem me sploh ne izpusti.“

„Lepo, lepo, da skrbite za cestni red gospod nadzornik. Kaj pa poročete nato, da nas, avtomobiliste, mladi fantalini po vaseh napadajo s kamenjem. Zadnjič so mi ubili šipo. Meni se zdi, da si bil tudi ti zraven.“ Pri teh besedah se je obrnil avtomobilist proti Tomažu. „Sicer so pa ti pobelini vsi enaki, da jih komaj človek spozna.“

Sledili so še drugi grehi: oviranje varnosti prometa, nedostojno obnašanje na cesti, prehod pešcev preko cest, križišč, hoja po hodnikih, snaga na javnih cestah itd.

Neka služkinja se je morala zagovarjati, ker je pustila otroka, da se je igral na cesti. Končno je prišel na vrsto tudi neki šolar, ki je risal in pisal po zidovih.

Medtem pa je oče od vojakov brzojavil, naj mu pripelje Tomaž kolo in ga pusti pri znancih ob glavni cesti, da mu bo skrajšal dolgo pot.

Mamo je močno skrbelo, kje se vozi fant. Tožila je: „Mračni se, fanta pa od nikoder ni!“

Tomaža so končno le izpustili, ker ga je spoznal neki domačin, ki je peljal drva v Ljubljano. Tudi ta mož je plačal kazen, ker je pustil na cesti voz brez nadzorstva.

„Gospod, plačam. Fant pa ni ukradel kolesa, poznam ga, iz naše vasi je. Kaj prida res ni, pa ga le izpustite, da bo do mraka doma.“

Vendar Tomaž ni prišel do mraka domov. Imel je smolo. Na povratku mu je počilo kolo. Ker se je vozil brez luči, se je v temi zaletel v nekega pešca. Ta je brž pograbil za kolo, potem pa se je hotel lotiti še fantiča, a že ju je obsvetilo oko postave.

„Kaj je to? Kdo je vozil brez luči?“

Pred Tomažem je stal orožnik. Nič ni pomagalo dečkovo jecljanje in izgovarjanje — fant je moral z orožnikom naravnost na orožniško postajo, kjer imajo tudi trdo posteljo za nočne postopače.

Neznansko dolga je bila noč, kar ni se hotelo zdaniti.

Zjutraj so odšli orožniki na patroljo, Tomaža pa so izpustili kakor ptičko iz kletke. Kosti so ga bolele od trde klopi, pa želodček se je oglašal in noge so ga bolele.

Srečaval je pešce, voznike, kolesarje, motocikliste in avtomobile. Pot je bila dolga in dovolj časa je imel, da je študiral cestni red.

Domov je prišel ves blede. Kako je bilo tu, o tem cestni red molči. To spada že v hišni red.

Ing. Ciril Pirc

Sprehodi pod nebesnim obokom

Drugi sprehod

Komaj je naslednjo soboto očka prestopil hišni prag, že ga je Ksenija peljala k svoji omari, kakor bi mu hotela pokazati veliko tajnost.

„Glej očka, kaj lepega sem naredila ta teden“, vzklikne in mu ponudi svojo mapico, v katero po navadi spravlja umotvore svoje risarske umetnosti.

„Kaj pa si zopet narisala? Kako novo cvelko, ki sta jo našli z mamico na sprehodu ali metuljčka, ki si ga ujela? Ali celo Bohinjsko jezero v sončnem svitu?“ vpraša očka in odpira mapo.

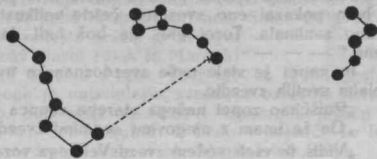
„O ne! Vse več. Zvezdice, ki sem jih spoznala prejšnjo soboto. Le poglej!“

In res! Iz mape vzame začuden očka tri pole nebesnomodrega papirja, na katerem so bile prilepljene zvezdice, izrezljane iz zlatega papirja. Na eni sliki je bil Veliki voz, na drugi Mali voz in na tretji Kasiopeja.

„Glej, glej, srček, pa kako so podobne resničnim ozvezdjem na nebu! Ali si vse to kar sama napravila?“

„Skoraj! Že v ponedeljek sva šli z mamico v Staro Fužino v trgovino in kupili moder in zlat papir. Popoldne pa sem s škarjicami izrezala zvezdice. Sedem za Veliki voz, sedem za Mali voz in pet za Kasiopejo.“

„Kdo pa ti je pokazal prava mesta, kamor si prilepila zvezdice?“

Veliki in Mali voz, Kasiopeja

„Mamica mi je s svinčnikom naredila znamenja. Pomagali pa sva si s tvojim zvezdnim atlasom. In še celo ven sva tekli zvečer, da sva pri-
merjali moj izdelek z ozvezdji na nebu.“

„Pa tu vidim, da si nekatere zvezdice izrezala z več zobčki, druge pa
zopet z manj zobčki.“

„Da, očka, saj vidiš, da niso vse zvezdice enako svetle. Pa sem tudi
na svojih podobicah bolj svetle zvezdice izrezala z več zobčki, manj svetle
pa z manj zobčki.“

„Vidiš, napravila si, kar so delali že prvi zvezdoznanci v davni pre-
teklosti. Razdelili so vse zvezde, ki so jih videli s prostim očesom, v šest
velikosti. Najsvetlejše zvezde so šteli k prvi velikosti, one, ki se s prostim
očesom v temni jasni noči komaj še vidijo, k šesti velikosti. Seveda nima
ta razdelitev nič opravili s pravimi velikostmi zvezd, ki so velika sonca,
kakor naše Sonce, pa tako neizmerno daleč, da jih vidimo samo kot svetle
točke.“

Dosedaj si se seznanila z nekaterimi zvezdicami druge velikosti. Obe
zadnji kolesi ter vse tri zvezdice ojnice Velikega voza, eno zadnjih
koles Malega voza, Tečajnica in naposled najsvetlejše tri zvezde
Kasiopeje so druge velikosti.

Zvezde, ki so svetlejšje, štejemo v prvo velikost.

To so najsvetlejše in najlepše zvezde na nebu. Dvajset jih je na
celem nebu; pri nas jih pa vidimo le petnajst, ostalih pet nam je vedno
skritih na južnem nebu!

„Oh! Ali bom kmalu spoznala tudi kako zvezdico prve velikosti?“

„Seveda, še danes ti bom pokazal tri zvezde prve velikosti; najlepšo
in obenem najsvetlejšo pa boš videla šele pozimi v Ljubljani. Še prej pa
ti bom pokazal eno zvezdico četrte velikosti, ki te bo gotovo prav po-
sebeno zanimala. Torej glej, da boš tudi danes po večerji hitro priprav-
ljena.“ — — —

In zopet je stala naša zvezdoznanska trojica pod nebesnim obokom,
polnim svetlih zvezdic.

„Poiščimo zopet našega starega znanca Veliki voz.“

„Ga že imam z njegovimi sedmimi zvezdami!“

„Vidiš, in vseh sedem zvezd Velikega voza ima tudi svoja lastna imena
in sicer arabska. Arabci so bili namreč v srednjem veku nekaj časa nosilci
kulture. Predvsem so prevzeli od Grkov ustanovljeno naravoslovno vedo,
jo gojili in razširjali. Zato je tudi velika večina lastnih imen zvezd arabskih.
Od sedmih imen zvezd Velikega voza si hočemo zapomniti samo ime
srednje zvezde ojnice. Ime ji je ‚Mizar‘, kar se pravi po naše plašč.“

In sedaj pokaži, če imaš dobre očke. Čisto, čisto blizu ‚Mizarja‘ je
mala zvezda četrte velikosti, ki so jo Arabci krstili ‚Alkor‘, kar se pravi
jahaček. Ker jo je mogoče videti le z dobrimi očmi in ob ugodnem vre-
menu, je ta zvezdica služila starim narodom, da so na nji preizkušali vid.“

„Jo že vidim. Na isti strani je Mizar, kakor Mali medved.“

„Res je. Sedaj vidim, da imaš dobre oči. Če bi bila deček, bi te
gotovo potrdili k vojakom, saj so vid mladeničev v starih časih preizkušali
ravno na teh dveh zvezdicah.“

Sedaj pa poglej naravnost nad svojo glavico, samo pazi, da si ne
zlomiš tilnika. Ravno nad nami sije zelo svetla zvezda prve velikosti. Pra-
vimo, da je v zenitu (temenišču). Ime ji je ‚Deneb‘. Seveda zopet arabsko
ime, po slovensko se pravi to ‚rep‘.

„Ta zvezda pa gotovo spada k ozvezdju, ki ima ime po kakšni živalci.“

„Uganila si! Deneb je najsvetlejša zvezda v ozvezdju ‚Laboda‘. Še pet zvezd poišči, ki tvorijo skupaj z Denebom obliko križa. Zato imenujejo nekateri to ozvezdje tudi Severni križ.“

Seveda tudi pri tem ozvezdju kaj težko najdeš obliko laboda. Deneb je rep, obe ostali zvezdi, ki sta skoraj v ravni črti z njimi sta trup in glava in po dve zvezdi na desni in na levi pa peruti.

Po neki grški bajki je vzel Phaeton, mali sinko sončnega boga očetov sončni voz. Konji se splašijo. Dirjajoči voz pusti ognjen tir za seboj — rimsko cesto —, ki jo vidimo na nebu. Phaeton pade v reko Eridanus. Njegov najboljši prijatelj, ki je imel krasen glas, je bil radi Phaetonove smrti neutolažljiv. Bogovi so se ga usmili ter ga kot laboda postavili med zvezde, kjer so baje slišali njegove žalostinke — labodjo pesem.

Po neki drugi bajki se je znameniti grški pevec Orfej ob svoji smrti spremenil v laboda in bil prestavljen med zvezde v bližino svojega glasbila — lire.“

„Ki mi ga boš gotovo kmalu pokazal.“

„I seveda, takoj. Le malo proti zahodu poglej, svetla zvezda prve velikosti se ti smehlja nasproti. Najsvetlejša, kar jih vidiš danes na nebu. Četrta po svetlobi je na celem nebu in druga pri nas. Samo Sirij, ki ga bomo spoznali pozimi, je še svetlejši. Ime ji je Wega.“

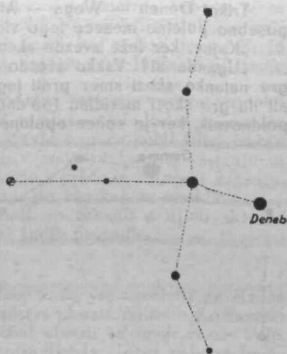
„Tako se je pisal tudi naš slavnj rojak iz Moravč!“

„Pa nima ta zvezda nič opraviti z njim. Tudi njo so krstili Arabci. Izraz pomeni ‚Padajoči‘. Wega je najsvetlejša zvezda v ozvezdju ‚Lira‘. Ozvezdje ni posebno veliko. Štiri male zvezdice v neposredni bližini te kraljice zvezd, ki tvorijo majhen četverkotnik, ti bodo v pomoč, ko boš iskala Wego in Liro tudi ob drugih urah in ob drugih letnih časih.“

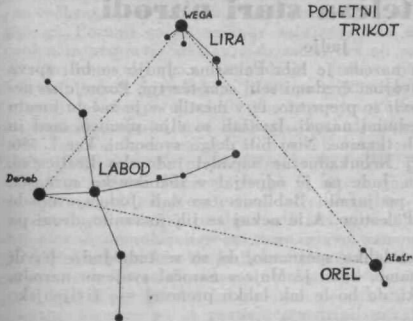
Sedaj pa še tretjo zvezdo prve velikosti, pa bo za danes skoraj dosti.

Poglej jo tam južno od Deneba in Wege.

Če vse tri zvezde v mislih povežeš z ravnimi črtami, dobiš obliko enokrakega trikota, s to tebi sedaj še neznanu zvezdo v trikotnem temenu. Ime ji je Atair in je najsvetlejša zvezda v ozvezdju Orla. Posebno si ga boš zapomnila skupno z dvema manj svetlima zvezdicama, na vsaki strani Ataira ena. Vse tri leže v ravni črti, ki kaže skoraj natančno proti Wegi. Tudi Atair je arabsko ime in pomeni ‚leteči‘.

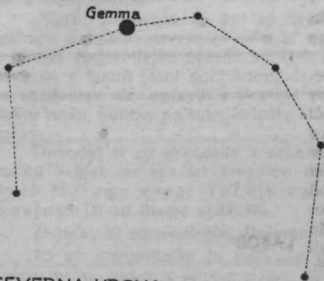
LABOD

Trikot Deneb — Wega — Atair imenujemo tudi poletni trikot, ker ga posebno poletne mesece lepo vidimo.“

„Kajne, ker leže zvezde skoraj natanko na jugu.“

„Uganila si! Vsako zvezdo ali ozvezdje opazujemo najlepše, kadar gre natanko skozi smer proti jugu. Pravimo, da zvezda takrat kulminira, ali da gre skozi meridian (poldnevnik) našega opazovališča. Pravimo mu poldnevnik, ker je sonce opoldne tudi v meridianu.

SEVERNA KRONA

zašla, je zvezda prve velikosti ‚Arktur‘ in ozvezdja ‚Boötes‘. Arktur je četrta najsvetlejša zvezda izmed vseh, ki jih vidimo.

Glejta, glejta, kako hitro mine čas v pogovoru z zvezdicami,“ še pripomni očka, ko je pogledal na uro, „kar pozno je že postalo, treba bo iti domov. Poslovi se za enkrat od lepih poletnih zvezdnatih noči. Naš prihodnji sprehod bo že v Ljubljani. Takrat pa boš spoznala lepa ozvezdja, ki krase jasne zimske noči.“ — In zatopljeni vsak v svoje misli, so se vrnili naši sprehajalci domov.

(Konec prihodnjic.)

Pavle Kveder

Kako so skrbeli za moč in spretnost svojega telesa stari narodi

Judje

Prvotna domovina tega naroda je bila Palestina. Judje so bili sprva pastirski narod, ki se je s svojimi čredami selil sem ter tja. Pozneje so nekateri postali poljedelci. Živel so preprosto, le v mestih se je začelo kmalu razkošje. Trgovali so s sosednimi narodi. Izvažali so olje, pšenico, med in balzam, za to pa so dobivali tkanine. Niso bili dolgo svobodni, ker l. 586. pr. Kr. je babilonski kralj Nebukadnezar napadel judovsko kraljestvo. Do tal je porušil Jeruzalem, Jude pa je odpeljal v babilonsko sužnost. Ko pa so pozneje Perzijci podjarmili Babilonce, so dali Judom svobodo in jim dovolili povratek v Palestino. A le nekaj se jih je vrnilo, drugi pa so se razkropili po svetu.

Iz svetega pisma samega lahko spoznamo, da so se tudi Judje bavili s telesnimi vajami. Tam čitamo, kako je Mojzes naročal svojemu narodu, da naj bo hraber in junaški, da bo le tak lahko prenesel vse življenjske napore in težave.

Judje so telesno vzgajali že svoje otroke, a ne smotrnno. Šele ko so se začeli srečavati z divjimi in oboroženimi sosedi, so uvideli potrebo in nujnost telesne vzgoje. Vemo, da so v starih časih kaj veljali le narodi in ljudje, ki so bili telesno močni in odporni. Zato so tudi Judje vadili svoje telo, da so mu pridobili to dvoje.

Znana je zgodba o Samsonu, ki je s koščeno čeljustjo razgnal in pobil nešteto Filistejcev. Pa ne samo močni, tudi spretni so bili Judje. Spomnimo se, da je mali in slabotni, a silno spretni David s pračo pobil filistejskega orjaka Goljata. Vadili pa so se Judje še v metanju kamna, veslanju in plavanju (saj so bili izvrstni ribiči), streljanju s pračo in lokom, v žoganju, teku in rokoborbi. Tudi ples je bil v navadi pri ženskah in moških.

Ko pa so Jude podjarmili drugi narodi, so ravnali z njimi skrajno grdo in to je vzrok, da so telesne vaje pri Judih propadle.

Kitajci

so bili močan narod, poln različnih sposobnosti. Že več tisočletij pr. Kr. so bili pri njih poznani učitelji, ki so učili ljudstvo plesati. Njihove najstarejše vaje imajo zdravstveni namen. Med verskimi obredi so imeli razne vaje, t. j. telesno gibanje, ki je imelo namen zdravljenja. Torej vaje so imele verskozdravstveni namen. Tako so n. pr. med molitvijo morali hoditi okoli daritvenih hramov.

Sploh so pri Kitajcih menihi bili prvi, ki so začeli in razširjali telesne vaje. Izmislili so si posebne vaje v dihanju in te vaje so potem izvajali v različnih telesnih položajih: sede, leže in stoje. Ker so bile vaje verskega pomena, so svečeniški obetali vernikom z vajami ne samo zdravja, ampak tudi nesmrtnost njihove duše. Bili pa so poznani tudi kot odlični strelci in dobri vozniki z vozmi. Sploh so bili prvi, ki so poznali polno zdravju koristnih vaj ter veselih koristnih iger.

Njihova domovina je bila večinoma ravnina. Zato se je povsod hitro razvila vožnja z vozmi (dvokolesi). Imeli pa so tudi bojne vozove. S temi so se vozili neverjetno hitro, četudi je bila te vrste vožnja zvezana z velikimi nevarnostmi. Na takem bojnem vozu pa se ni vozil samo voznik, ampak še dva spremljevalca. Oba sta bila oborožena s ščitom, eden od njiju je imel lok, drugi pa dolgo kopje. Tako sta napadala in branila sebe in voznika.

Poznana je bila tudi kitajska rokoborba. Vaje pri tej so se izvajale po taktu pesmi, ki so jih glasno deklamirali ali peli. Vsako vajo so izvajali po večkrat. Zelo so ljubili tudi sabljanje. Vse je rado tekmovalo v tej panogi. Poznali so 18 načinov sabljanja. Ti načini so se razlikovali po orožju in pripravi. Sabljanje so vadili peš ali pa tudi na konju.

Plesi so bili sprva le verskega značaja. Ščasoma so se iz teh razvili telovadni plesi. Spomladi in poleti so gojili bojne plese s kopji in sekirami, jeseni in pozimi pa so vadili ples z muziko. Poznali so veliko iger. Med temi je najbolj poznana zelo zanimiva igra di-džian-ci. Obstojala je v temle: v majhen okrogel predmet so navrtali luknjice in v te so vtaknili kurjih ali ptičjih peres. To pripravo so vrgli v zrak. Seve je priprava padala in se sukala obenem. Namen igre pa je bil, ne pustiti, da bi padel predmet na zemljo, ampak ga skušati čim dalje obdržati v zraku. To so storili tako, da so morali padajoči predmet odbijati z vsemi telesnimi deli nazaj v zrak. Pri tem so uporabljali roke, noge, glavo, ramena, komolce in kolena. Igra je bila koristna, ker se je dobro razgibalo celo telo. Bila pa je tudi zelo zanimiva in so jo navadno spremljali z veselim smehom. Tudi tekmovali so v njej. Kdor je obdržal predmet na opisani način najdalje v zraku, je zmagal. To igro pa je pozneje izpodrinil nekak nogomet. Ta nogomet so

igrali najprej z žogo, narejeno iz dlak. Pozneje pa so uporabljali že dvojno žogo, ki je bila kožnata. Napolnjena je bila z bombažem. Pa še to žogo so kmalu izpopolnili in jo namesto z bombažem polnili z zrakom.

Njihove vaje so bile tako sestavljene, da so pospeševale dobro držanje telesa. Vaje niso bile dolgočasne. Poznali so boksarske borbe z namišljenim nasprotnikom. Pozneje so vaje tako izpopolnili in kombinirali, da sta si stala nasproti živa, resnična nasprotnika. Udarjala sta tako, da se nista nikoli zadela. Eden je namreč napadal, drugi pa je na udarec umaknil pest. Način vaj in ritem sta bila takšna, da sta nasprotnika le nakazovala borbo, nista pa se udarjala. Borba je bila živahna, spremljali pa so jo z udarjanjem v tla, ploskanjem in divjim vpitjem. Tako so vadili moč, okretnost in vzdržljivost. Podoben je bil temu boksarskemu plesu bojni ples z orožjem, kjer so med skakanjem in vpitjem vihteli palice, sulice, meče in drugo orožje.

Zelo radi pa so hodili s pomočjo palic, nekakih bergelj, ki so imele visoko pribito deščico, na katero so morali stopiti in nato hoditi. Ta vaja je zahtevala mnogo spretnosti in obvladanja telesa, t. j. ravnotežja. Radi so to vadili stari, seve, najraje pa mladi.

Kitajci so bili torej prvi, ki so spoznali koristno delovanje vaj na človekovo telo. Zelo zgodaj so spoznali, da take vaje koristijo zdravju. So torej začetniki zdravstvene telovadbe. Cilj jim je bil: s pomočjo točno določenih telesnih vaj popravljati telesne napake in zdraviti nekatere bolezni, zlasti tiste, katerih vzrok je pomanjkanje telesnega gibanja.

Indijci

Njihova zgodovina se je vršila večinoma v Prednji Indiji. Dežela je zaradi velikih rek in silno pogostih padavin zelo rodovitna. Svoje skupne države niso imeli nikoli. V najstarejših časih so tvorili veliko skupino — plemo. To se je delilo v župe in občine. Plemenu je načeloval »kralj«, ki je bil voditelj v vojni, ostalo oblast pa je vršil plemenski svet.

Najstarejši Indijci so bili krepko in hrabro ljudstvo. Mnogo so se bojevali. Zato so jim telesne vaje služile zlasti za vojaške namene. Njihovo glavno orožje je bil lok. Poznali pa so še sulice, meče in sekire kot bojne priprave. To orožje so znali sukati zelo spretno. Bili so torej vojščaki, pa tudi poljedelstvo in živinoreja sta jim bili poznani. Bavili so se še z lončarstvom, kovinarstvom, znali so že tkati in plesti. Trgovali so z zamenjavanjem blaga.

Pri starih Indijcih je bilo zelo razvito pesništvo (četudi niso znali vsi pisati). To je bilo združeno z glasbo, bodisi pri verskih obredih, bodisi v vojni. Poznani so bili tudi kot silno nadarjeni učenjaki v geometriji in arhitekturi.

Že v starih časih so bili razdeljeni v štiri kaste (razrede):

- I. kasta: duhovniki ali bramani, ki so se učili in učili druge;
- II. kasta: vojaki ali plemstvo, katerih naloga je bila ščititi ljudstvo;
- III. kasta: živinorejci, poljedelci, trgovci in obrtniki;
- IV. kasta: vsi tisti, ki so opravljali nižja dela.

Poleg teh štirih kast pa so bili še tako imenovani parias, t. j. zaničevani ljudje, ki so bili popolnoma brez pravic.

S telesno vzgojo so se smeli pečati le vojaki. Mnogo so gojili sabljanje in rokoborbo. Bili pa so tudi odlični strelci. Telesni vzgoji je ogromno škodovalo njihovo versko pojmovanje. Indijski verniki so pod vplivom verskih nazorov začeli mučiti svoje telo. Slišali smo že vsi o indijskih fakirjih, ki še dandanes mučijo svoje telo s tem, da leže na ostrih žebeljih z golim tele-

som, se čezmerno postijo, hodijo bosí po žerjavici itd. To so delali njihovi verniki. Poznani so tudi taki, ki drže eno ali obe roki nad glavo toliko časa, da jim roka zaradi pomanjkanja krvi odmre in se sčasoma posuši. Tako hočejo doseči popolnost, da bi bili v posmrtnem življenju srečni.

So pa poleg vojakov tudi nekateri duhovniki gojili nekaj telesnih vaj, zlasti one, ki so pospeševale močno dihanje. S temi so hoteli doseči močno voljo in zadovoljstvo. Gojili so še lov. Vadili so se tudi v jahanju, a ne samo vojaki, ampak tudi njih žene.

Grki

so bili narod, ki je v telesni vzgoji in sploh v kulturi dosegel najvišjo stopnjo in največjo popolnost med vsemi narodi stare dobe. Oni so položili temelje poznejši omiki pri drugih narodih. To je bil narod modrijanov, pesnikov, umetnikov in narod najboljših športnikov. Ves narod je oboževal in gojil telesne in duhovne vrednote in lepote.

Bivali so Grki že pred tisočletji na prostoru, kjer domuje še dandanes narod enakega imena. Po velikosti zavzema to ozemlje eno tretjino naše države. Je pa menda najbolj členovita zemlja na svetu. Površina Grčije meri okoli 82.000 kvadratnih kilometrov. V suho zemljo se globoko zajeda nešteto zalivov. Tudi polno gorskih grebenov preprega grško ozemlje in ti dele Grčijo v številne in različno velike pokrajine. Te pokrajine so prav za prav svetovi zase, zaprti proti ostalim sosednim pokrajinam. Posebno pa je bilo to očito v starih časih, ko niso poznali modernih prevoznih sredstev in ne prometnih zvez. Le slaba pota čez visoke planine in morje, to so bile vezi med posameznimi grškimi pokrajinami.

Dandanes dele Grčijo v severno, srednjo in južno. Severni del je gozdnat, južni in vzhodni pa sta podobna kraškim ozemljem. Žito uspeva le v plodnih nižinah. Bogati pa so pridelki olja, južnega sadja in pa vina, ki je znano.

Severno Grčijo sestavljata gorata pokrajina Epir na vzhodu in nižinska rodovitna Tesalija na zahodu. Nad to kraljuje Olimp (2985 m). Srednja Grčija sestavlja več pokrajin, sredi katerih se dviga tolikokrat omenjeni Parnas (2459 m). Južno Grčijo sestavlja polotok Peloponez. Precej gorat je in znamenit. Na njem je gora Tajget, mesto Sparta in Olimpija — kraj, kjer so se stoletja in stoletja kosali med seboj Grki v telesnih in duševnih sposobnostih. (Poišči vse imenovane kraje na zemljevidu!)

Grčijo obkroža na vzhodu, jugu in zahodu polno otokov, ki leže v Jonskem in Egejskem morju. Pomembnejši med njimi je Krf, za nas zgodovinsko tako važen otoček. Tam so za vedno obnemogli nekateri naši borci za svobodo, mnogi drugi pa so se tam opomogli in pripravili, da so pozneje z nadčloveškimi napori in žrtvami priborili našo svobodo.

Podnebje je v Grčiji zelo različno. Visoke planine se ponekod skoraj vse leto ne znebe snežnih odej, spet drugod pa je tako ugodno, da rasto palme in smokve. Rek prav za prav ni, vode so le kratki potoki, ki se po kratkem teku izlivajo v morje. Gorsko rastlinstvo obstoji v glavnem iz malih gozdov iglavcev, nekaj pa je tudi hrastovih. Kjer ni gozdov, rasto mirte, lavorike, brinje in drugo grmičje. V višavah so razprostrte planine z lepimi pašniki. Pridelujejo še pšenico in ječmen, vino in oljko.

Lepota grških dežel je poznana. Vrhovi so pokriti z belimi čepicami snega, skalne strmine se prekobale v rodovitne ravni in te obrobja modro morje. Vso grško deželo pa obliva toplo južno sonce in zemlja je že od prejšnjih vekov obljudena z nadarjenim ljudstvom.

Zato ni čudno, da je postala Grčija že pred tisočletji zibelka visoke omike vsega človeškega rodu. (Dalje.)

Sprehod po Sarajevu

Prestopila sem mejo Bosne, kjer je povsem drugačno življenje kot pri nas. Kako zanimiva je ta dežela in njena prestolnica Sarajevo!

V tem mestu mi skoraj vsak pogled prinese nekaj novega. Ko tako hodim dalje po cestah in ulicah ter opazujem kraje in ljudi, njih šege in navade, vidim takoj, da sem v kraju z vzhodnimi običaji.

Takoj v začetku mi vzbudi radovednost muslimanski živelj, ki je kljub sedanjemu propadanju še vedno zelo zanimiv.

Dospem do Husrevbegove džamije. Pred vrati se moram sezuti, da lahko vstopim v Mohamedov hram. Nekaj vernikov že sedi po turško in opravlja molitve. Notranjost svetišča je zelo zanimiva. Na obeh straneh je prižnica in tudi kor je zelo lep. Po stenah vise krasne in dragocene preproge. Na nekaterih so vdelane turške besede iz korana. Tudi tla so vsa pokrita s preprogami.

Muslimani molijo petkrat na dan. Moški opravljajo molitve v džamiji, ženske pa doma. V džamijo smejo ženske samo v času ramazana.

Kakor imamo katoličani pred veliko nočjo svoj post, tako imajo tudi muslimani mesec dni posta pred svojim največjim praznikom, ramazanskim bajramom. Ta mesec se imenuje ramazan.

Muslimanski največji praznik je kurban-bajram, ki traja tri dni. V Sarajevu topovi že na predvečer in zjutraj oznanjajo ta praznik. Mujezini (klicalci k molitvi) z minaretov pozivajo svoje vernike, naj praznik preživijo v molitvi, sreči in zadovoljstvu.

Kurban-bajram obhajajo muslimani v spomin na dan, ko je prerok Abraham na božjo zapoved hotel žrtvovati svojega sina Izaka. Zadnji hip je Bog poslal ovna (kurbana), da ga žrtvuje namesto sina. Zato zakoljejo vsi muslimani v spomin na ta dogodek ovce ali ovne. Že več dni pred tem praznikom je sarajevski trg bogato založen z ovcami in ovni, ki so določeni za žrtev. Da se živali ne pomešajo, jih navadno lastniki prav živo pobarvajo.

Prvi dan kurban-bajrama se v Meki zberejo verniki iz vsega muslimanskega sveta in tudi iz Bosne. Oni, ki je opravil romanje v Meko, prejme časten naslov hadži (romar).

Zanimive so muslimanske žene. Njih družabni položaj je ugoden. Uveljavile so se v krogu svoje kulture že kot učenjakinje in politične delavke. Oblačijo se večinoma po evropsko. Le nekatere žene se še ne marajo sprijazniti s tem, da bi hodile z odkritimi obrazi, toda mladina je skoraj vsa opustila zakrivanje obraza s pajčolani. Vprašala sem neko poznano muslimansko gospo, ki je tudi že odložila pajčolan z lica, če je zdaj boljše, ali pa je bilo prej? Odgovorila mi je, da je zdaj mnogo bolj zadovoljna.

Husrevbegova džamija

Ogledati si hočem vse zanimivosti in tako pridem do banovinske tkalnice preprog, v kateri tkejo krasne preproge. Pri statvah sede žene in izvršujejo delo z veliko spretnostjo. Lep in pisan je sarajevski muzej, zlasti narodopisni del. Tu se vidijo raznovrstne narodne noše, od katerih so mnoge zelo bogato okrašene. Nadalje je zanimiva državna obrtna šola, v kateri izdelujejo razne predmete iz lesa in kovin. Prijetno je gledati učilnice, v katerih hite učenci izdelovati vaze, šatulje, servise za turško kavo, pepelnike, nože, gumbe in druge okraske. Ne morem se ločiti od teh predmetov, dokler si ne kupim nekaj za spomin. Resnično, vse je tako lepo in natančno izdelano.

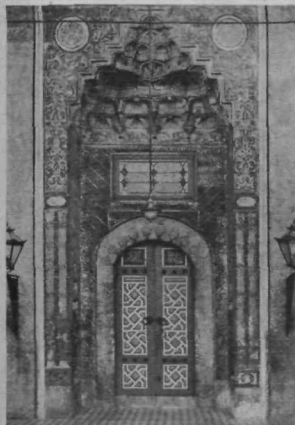
Sarajevo ima tudi mnogo cerkva. Poleg naše katoliške še pravoslavno, protestantovsko, židovsko in mulimanske. Zelo lep je židovski hram, ki je novejša stavba. Krasno so izdelana vrata Husrevbegove džamije.

Veličastna stavba je sarajevski magistrat, ki je zgrajen v arabskem slogu. V splošnem ima Sarajevo mnogo lepih hiš in cest ter precej javnih parkov, ki so nastali večinoma iz starih turških pokopališč.

Krenem skozi nekdanja mestna vrata, ki so danes samo še majhen

Muslimanki na sprehodu

Portal Husrevbegove džamije

Notranjost magistrata

hodnik, in odkrije se mi krasen pogled široko naokrog. Ulice valove in kakor srebrn pas se vije skozi mesto reka Miljačka.

Nad vse pisano življenjsko sliko kažejo male sarajevske trgovine, zlasti na tržni dan. Tu so pomešani med seboj gospoda, delavci in kmetje, katoliki in pravoslavni, muslimani in judje, Arnavti in cigani. Tu je na-prodaj blago za obleke, vezenine, nakit, posoda, čevlji itd. Prodajalci žita sede na polnih vrečah in čakajo kupcev. Poleg tega se prodajajo še jestvine, maslo, sir, slana smetana, zelenjava, sadje ter kuhane ali pečene jedi.

Kovaška delavnica

rokodelce, med katerimi se dobi večkrat popolnoma pristen turški tip. Ko se na čaršiji razvije prava trgovina, nastane hrušč in trušč, ki traja potem navadno toliko časa, dokler kupovalci in prodajalci ne izpraznijo trga.

Baš-čaršija, ta zanimivi del Sarajeva pa je kipel v polnem življenju takrat, ko se je razkošje razlivalo po bogatih domovih mogočnih begov in ag. Vendar odlična muslimanka ni smela v tej dobi stopiti sama v čaršijo, da bi si nakupila vse potrebno. Prinesli so ji domov, za kar so imeli posebne posredovalke »pazarbule« imenovane, ki so spretno opravljale ta posel. To je zdaj vse minilo.

Stopinja me zanese v oni del mesta, kjer vlada še vedno pravo, toda pojemajoče muslimansko življenje. Ko tako gledam in opazujem, se nehote spomnim na pravljičice iz tisoč in ene noči...

Pravo muslimansko življenje vedno bolj propada. Največji mogotci so odšli ali pomrli, ostalim pa duh modernega časa vceplja nove navade.

Pri vodnjaku

Ivan Čampa

Otrok se pogovarja z lufko

*Kaj ti manjka, moja mala,
da se žalostno držiš?
Si ponoči slabo spala,
te je motil dež in piš?*

*Morda pa si kaj zbolela,
te nemara zob boli?
Si kaj takega pojedla?
Preveč čaja, sladkarij?*

*Ali se ti zdi zamalo,
da te puščam kar v nemar?
Oh, ne bodi no budalo!
To pa ni tak huda stvar.*

*Boš pa vendar razumela,
da me mučijo skrbi.
Včasih res ne vem od dela,
kje se glava me drži.*

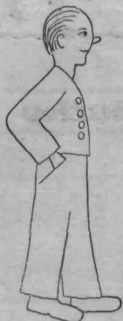
*Morda žalost te zagrinja
zastran čevljev in oblek?
Ko pa taka je draginja
in te terjajo vsi oprek!*

*Če bi zdaj takoj zaspala,
bi dobila nov klobuk,
ko bi z njim se postavljala,
konec bi biló vseh muk.*

*Kar zaspančkaj, moja mala,
malo grem se še igrat.
Ko potem boš zopet vstala,
pridem te takoj iskat.*

Iz dnevnika Petačeve Anče

MOJI BRATJE

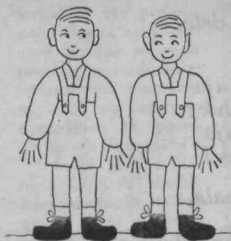

BRATE IMAM ŠTIRI. NAJMLAJŠEGA CENČKA ZE POZNATE. NAJSTAREJŠI PAVLE SE UČI PRI STRICU ZA MIZARJA IN JE LE MALOKDAJ DOMA. VMES PA STA ŠE FRANCEK IN STANKO. STA PA TA DVA ZELO POREDNA. VEDNO MI NAGAJATA. KAR JE V HIŠI NAROBE, VSEGA SEM KRIVA JAZ. ZADNJIČ STA SE SPRAVILA NAD NAŠE UČITELJE IN UČITELJICE. VSAKEGA STA OPO-NAŠALA, KAKO HODI IN GOVORI, IN VSAKEMU STA DALA SVOJ PRIDE-VEK. NAZADNJE STA SE SPRAVILA ŠE NAD MOJO UČITELJICO GOSPO-DIČNO CECILJO. JAZ IMAM GOSPO-DIČNO CECILJO ZELO RADA. KADAR SE ZASMEJI, SE JI POKAŽE ZLAT

ZOB IN TAKRAT JE POSEBNO LEPA. ZATO SEM NA GLAS VEKALA, KO STA SE IZ NJE NORČEVALA, TAKO DA JE PRIŠLA MAMA IZ KUHINJE. SEVEDA SEM JI MORALA POVEDATI, ZAKAJ SE JOČEM. MAMA JE VZELA ŠIBO IN JE FRANCKU POMERILA HLAČE. STANKOTU PA JE POSTENO NAVILA URO. »TAKALE SMRKOVCA, PA SE BOSTA IZ UČITELJEV NORČEVALA!« JE REKLA IN ODŠLA NAZAJ V KUHINJO.

KO SMO BILI ZOPET SAMI, MI JE FRANCEK POKAZAL JEZIK IN REKEL: »TOŽLJIVKA!« STANKO PA JE DEJAL: »BOJKOTIRAJVA JO!« SAJ NISEM VEDELA, KAJ SE TO PRAVI, ZATO MI ŠE MAR NI BILO, ČE ME BOJKOTIRATA. AMPAK POTEM MI JE POSTALO HUDO. DVA DNI ME NOBEDEN ŠE POGLEDAL NI. KAKOR BI BILA ZRAK, TAKO STA HODILA MIMO MENE. ZASTONJ SEM PONUJALA FRANC-KU SVOJ NOVI PIPEC, DA BI BILI ZOPET DOBRI. KAR PLJUNIL JE MIMO NJEGA, PA ŠEL SVOJO POT.

TRETJI DAN SEM ŠLA SAMA IZ ŠOLE. NAJRAJE BI BILA UMLA, KER SEM BILA TAKO ZAPUŠČENA. PA PRIDIRJA ZA MENOJ SOSEDOV POLDEK IN ME ZAČNE ZMERJATI: »ANČA, TANČA, GNILA POMARANČA!« ČE BI BILO TO KDAJ DRUGIČ, BI SE BILA ZAPODILA VANJ IN BI MU BILA OČI IZPRASKALA.

ZDAJ SEM BILA PA PREVEČ ŽALOSTNA, DA BI BILA SVOJO ČAST BRANILA. PA TUDI TREBA NI BILO. ZAKAJ ŽE JE BIL OB POLDKU NAŠ FRANCEK IN MU JE TAKO KLOFUTO PRIMAZAL, DA SE JE KAR SESEDEL. NATO ME JE FRANCEK PRIJEL ZA ROKO IN SVA ŠLA SKUPAJ DOMOV.

DOMA PA JE REKEL STANKOTU: »ODPUSTIVA JI IN VZEMIVA JO ZOPET MEDSE.«

»ČE OBLJUBI, DA NE BO VEČ TOŽILA,« JE REKEL STANKO.

»OBLJUBIM,« SEM HITELA ZATRJEVATI.

»PRI HUDOBČEVEM REPU?«

»PRI HUDOBČEVEM REPU.«

SKUPAJ SMO ŠLI NA VRT. TAM SEM ZVILA ŠOP TRAVE, TO JE BIL HUDOBČEV REP. ZRAVEN SEM SLOVESNO GOVORILA: »OBLJUBLJAM, DA NE BOM NIKOLI VEČ FRANCKA IN STANKOTA TOŽILA.«

»AMEN,« JE REKEL FRANCEK. NATO STA ME PRIJELA VSAK ZA ENO ROKO IN STANKO JE DEJAL: »ZDAJ SI ZOPET NAJINA SESTRA IN MIDVA SVA TVOJA BRATA VITEZA.«

ALI NISEM IMENITNA! SESTRA SEM IN DVA BRATA VITEZA. IMAM!

SILVESTER

VČERAJ JE BIL PRAZNIK VSEH SVETNIKOV. POPOLDNE SMO BILI VSI NA POKOPALIŠČU. TAM SO BILI GROBOVI OKRAŠENI Z VENCJI, ROŽICAMI IN LUČKAMI. TUDI MI IMAMO NA POKOPALIŠČU GROB. MOJ BRAT

SILVESTER JE TAM POKOPAN. JAZ GA NISEM NIKOLI POZNALA, KER JE UMRL ŠE PREJ, PREDEN SEM JAZ NA SVET PRIŠLA. SILVESTROV GROB JE BIL ZELO LEP. TAKLE JE BIL.

LJUDJE SO NA POKOPALIŠČU ZDIHOVALI, JOKALI IN MOLILI. TUDI NAŠA MAMA JE JOKALA. PRAVI, DA SILVESTRA NE BO NIKOLI POZABILA, KER JE BIL TAKO DOBER IN PRIDEN FANT. NAJBOLJŠI MED VSEMI OTROKI, KAR JIH JE PRI NAŠI HIŠI. VEDNO GOVORI O NJEM IN GA HVALI. KAR NEVOŠČLJIVA SEM MU IN TUDI JAZ BI BILA VČASIH RADA V GROBU, DA BI MAMA POTEM O MENI TAKO LEPO GOVORILA. DANES ME JE ZMERJALA, KER SEM CENKA NABILA. AMPAK KRIV JE BIL CENEK, KER JE STIKAL PO MOJI ŠOLSKI TORBICI IN MI ZLOMIL BARVICE. MAMA PA JE MENE OŠTELA IN ZDIHOVALA: »LE ZAKAJ JE SILVESTER UMRL! NANJ SE MI NI BILO TREBA NIKOLI JEZITI. VI PA STE SAMI PREPIRLJIVCI IN NEMARNEŽI!« IN ZOPET JE JOKALA.

ŽE ZOPET SILVESTER IN NJEGOVA PRIDNOST! NAŠOBILA SEM SE IN REKLA: »SAJ BOM TUDI JAZ KMALU UMRLA, MAMA, IN KO BOM V GROBU, ALI BOŠ POTEK TUDI O MENI TAKO LEPO GOVORILA KOT ZDAJ O SILVESTRU?«

PRESTRAŠENO ME JE POGLEDALA, ME STISNILA K SEBI IN REKLA: »NE, NE, ANČKA MOJA, TAKO NE SMEŠ GOVORITI, BOG VARUJ, DA BI UMRLA. SAJ SI PRIDNA IN RADA TE IMAM.«

TAKO JE BILA ŽALOSTNA! ZATO SEM SKLENILA, DA ZDAJ ŠE NE BOM UMRLA, ČEPRAV ME BO MAMA ŠE TAKO HUDO ZMERJALA.

KONČI AHAČIČ

Miček — tiček

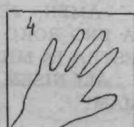
1
Hladič

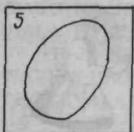
2
Gnedo

3
Miček

4
Roka

5
Jajce

6
Ptica

7
Šupine

8
Tiček - Miček

PREPLAŠENI SO 1 UTIHNILI V 2, KO SO ZAGLEDALI 3. A 3 SE 1 PRAV NIČ NE SMILJO. ŽE STEGNE 4 IN SEŽE V 2. TEDAJ PA ZAČUTI 1, KAKO MU NEKAJ STEGNJENO 4 ODMAKNE OD 2 IN JO PRITISNE K TELESU. POTEK SE MU NA MAH NAREDI OKLEP IN 3 SE SPREMENI V 5. JOJ, KAKO SO SE ZAČUDILI 6, KO SO V 2 NAŠLI TUJE 5! ŠE BOLJ PA SO BILI PRESENEČENI, KO SO 5 ODPADLE 7 IN SE JE ZVALIL PREČUDNI 8.

Marija Polák

Otrokove želje

(Prizor s petjem)

(Deklici Jelka in Pavla prideta na oder.)

Pavla: Pomlad je tu! Tako lepo je na svetu! Jelka, veš kaj, zapojva tisto lepo pesmico o rožici.

Jelka: No, pa jo zapojva. (Pojeta:)

Eno rož'co ljubim,
v mojem srcu spi;
koder grem, me spremlja,
meni se smeji.
Dom nje pri otrocih
in v nebesih je:
srca zadovoljnost
rožici je ime.

Jelka: Da, da, zadovoljnost, če bi le bili mi kdaj zadovoljni. Toda navadno nismo, jaz že ne. Zdi se mi, da imajo živalce vse lepše kakor mi. Le poglejte žabico! Pred zimo se zarije globoko v blato, otrpne in se ne meni ne za mraz, ne za sneg in ne za led. Ko jo pa oživi pomladansko sonce, prileze iz blata, se opere in zopet je vsa živahna in vesela. Ob sončnem dnevu zleze v mlaki na velik list in se prešerno oglasi: »Rega, rega, rega — kvak, kvak, kvak!« — Ali bi ne bilo lepo, če bi bila jaz žabica! — Vso zimo bi lepo spala, gorko bi mi bilo in ne bi mi bilo treba hoditi v mrazu in snegu tako zgodaj v šolo. — Da, lepo bi bilo! (Poje:)

Žabi-žabi-žabi-žabica
rada bi jaz bila,
žabi-žabi-žabi-žabica
rada bi b'la!
Da bi po mlaki vedno skakljala...
žabi-žabi-žabi-žabica
rada bi b'la!

Pavla: Ne, ne, žabici ni tako prijetno kakor ti misliš. Le poslušaj! Zadnjič sem videla dva poredna dečka. Prišla sta skrivaj in na tihem k mlaki. Imela sta polne žepe kamenja s seboj. Na velikem listu v mlaki se je sončila mlada žabica. Kar se oglasi: »Rega, rega, rega — kvak, kvak, kvak!« — »Ali jo vidiš?« se oglasi prvi deček. »Vidim.« reče drugi. — »Dobro pomeri!« — »Bom!«
Pljusk!...

Zadel jo je. Žabica je planila v zrak, a že je ležala na hrbtu: pokazala je beli trebušček in ni se ganila več. Mrtva je bila.

In požrešne čaplje in ostudne belouške! Koliko žabic požro te! To pa še ni najhujše! Še huje je, ko pridejo tisti fantje, ki žabe prodajajo. Ti šele mučijo žabice! Živim odrežejo krake, jih spravijo, a drugi, še živi del žabice vržejo nazaj v vodo.

Jelka: Br... Če je tako, potem žabica že ne bi bila rada. Veš kaj, raje bi bila ribica. Ta je urna kot strela. Sicer tudi ribice preganjajo hudobni dečki. A kdo jo zadene? Smuk! In že je ni nikjer več. In kar lepo je videti ribico v vodi! Kot uren in lahek čolniček se ziblje tja in sem, se dviga in potaplja... In koliko sveta vidi

ribica! Iz potokov plava v reko, iz reke v jezero in najbrže celo v morje. O morje, morje! Kako rada bi te videla! Da, ribica, ribica bi bila rada! (Zapoje:)

Ribi-ribi-ribi-ribica
rada bi jaz bila,
ribi-ribi-ribi-ribica
rada bi b'la!
Da bi po vodi vedno plavala...
ribi-ribi-ribi-ribica
rada bi b'la!

Pavla: Ribica? Tudi ribici ni tako lepo kakor se ti zdi. Zdaj jo preganja požrešna ščuka, zdaj pride ribič z okusno vabo na trnku. Ah, in če je ribica lačna! In če okusna vaba tako miče! Morda jo pa le utrga brez nevarnosti za življenje. Vsaj košček!... Ham!...

Kar jo v žrelu nekaj zaboli. Hoče potegniti, pa že visi obešena na vrvi. Meče se sem, meče se tja, a že leži na suhem. Ribič priskoči, jo sname raz trnek... Hu! — Kako to boli! A najhujše šele pride! Ko jo sname, ji vtakne kazalec v žrelo, nastavi palec na tilnik... Rsk! Zlomi ji ga in ribica je mrtva. No, ali še želiš biti ribica?

Jelka: Ne, ne, tudi ribica bi ne hotela biti! Ampak ptičica bi bila rada. Saj ptičice ima vsak človek rad, če ni hudoben in pokvarjen. In v gozdu je tako lepo! Drevje zašumi, veje se zazibljejo: nobena gugalnica ni tako prožna kot je v vetru zibajoča se veja. In kako pisana je družba v gozdu! Pa koliko je hrane v gozdu! In kako zadehti gozd, ko zacveto cvetlice in zazore jagode! Kako lepo je v gozdu ob sončnih dneh peti, se loviti, skrivati in skrbeti za svoje mladičke!

Pa koliko sveta vidijo ptičice. Jeseni odlete v daljne južne kraje, kjer rastejo citrone in pomaranče. O pomaranče, kako bi jih jaz kljuvala, če bi bila ptičica!

In ta krasna velika mesta in širne planjave, čez katere lete ptičice kakor bi se peljale v letalu! O to bi jaz vedela povedati, ko bi se vrnila v domači kraj! Svojim mladičkom bi venomer žvrgolela o lepoti božjega stvarstva ter bi tudi nje naučila peti hvalo božjemu Stvarniku.

Ej, ptičica bi bila pa zares rada! (Poje:)

Tiči-tiči-tiči-tičica
rada bi jaz bila,
tiči-tiči-tiči-tičica
rada bi b'la!
Da bi po zraku vedno letala...
tiči-tiči-tiči-tičica
rada bi b'la!

Pavla: Misliš res, da živi ptičica brez skrbi. Velikokrat, ko najbolj brezskrbno prepeva, se začuje nenadno: »Frr...« In že jo drži skobec z ostrimi kremplji. »Čiv, čiv, čiv!...« In že je vse tiho. Uboge ptičice ni več. To je čez dan. Kaj pa ponoči? Še ponoči ni ptičica brez skrbi. Če se ni dobro skrila, priprhuta sova in jo odnese. Pa tudi hudobni dečki in požrešni lovci ne dajo ptičicam miru. Dečki jih kamenjajo, love jih na limanice, zapirajo v gajbice in večkrat jih potem mučijo. — Lovci jih pa streljajo in uboge ptičice padajo mrtve na tla. Mnogo ptičic polove tudi v zanke. Tako ujete požro največkrat lisice — ham! — in ptičke ni več!

Jelka: O jej, o jej! Sedaj pa že vidim, da živalce niso tako srečne, kakor sem mislila. Napačne želje sem imela. Bog je že vse prav uravnal. Deklico me je ustvaril in dekllica hočem ostati, čeprav sem sirota brez staršev. Ne maram biti ne žabica, ne ribica in tudi ne ptičica. Pridno se bom učila, lepo bom ubogala svoje rednike, ki tako skrbijo zame in radi me bodo imeli v šoli in doma.

A ko bom velika, hočem biti pošteno slovensko dekle, da bom ponos domu, domovini in narodu. Ali ne bo tako prav in lepo?

Pavla: Da, ljuba Jelka, tako je prav! In k temu cilju naj te vodi molitev, delo in pesem.

Jelka: Prav si povedala, Pavla! Srečni in zdravi sva, zato veselo zapojva:

Sem dekllica mlada, vesela,
sem pravo slovensko dekle,
kot slavček veselo bi pela,
da b' daleč razlegalo se:
Tralala, tralala...

Zakaj bi nek' sladko ne pela,
zakaj bi vesela ne b'la!
Šaj vsak dan krog mojega čela
mi sap'ca gorenjska pihlja!
Tralala, tralala...

(Zastor.)

Milan Skrbinšek

Dijaško diletantsko društvo

Zelo rad hranim predmete, ki so priče mojih spominov. Zato imam med drugimi takimi stvarmi na steni svoje sobe lepo število vencev s trakovi ali samih trakov, ki sem jih prejel ob priliki raznih pomembnih ali zame slavnostnih predstav.

Najljubši in najpomembnejši mi je širok slovenski trak, ki nosi na enem koncu označbo D. D. D., na drugi strani pa datum 9. III. 1909. Velik venec s tem trakom so mi poslali na oder moji nekdanji tovariši iz društva, ki sem mu položil temelje že kot prvošolec in je obstajalo osem let ter se je imenovalo »Dijaško diletantsko društvo«. Ta trak mi ni le drag spomin na onih osem let srednješolskega diletantskega delovanja, ki smo ga vršili vsi — jaz kot »umetnostni vodja«, moji tovariši in tovarišice pa kot navdušeni in zvesti sodelavci — z velikim idealizmom; ta trak je zame, ki sem dovršil s preteklo sezono že eno in trideset let svojega poklicnega igralskega in trideset let svojega režiserskega udejstvovanja, tudi zato pomemben, ker sem ga prejel ob priliki svojega debuta ali poizkusnega gostovanja za angažma (službo) na poklicnem odru, ko sem kot gojenec dunajske igralske šole »Otto« še pred dovršitvijo šole nastopil na odru ljubljanskega gledališča kot Martin Spak v Govekarjevi dramatizaciji Jurčičevega romana »Deseti brat«.

O tem, zakaj sem si izbral prav to vlogo za debut (prvi nastop), o takratnih svojih poklicnih soigralcih, o uspehu tistega mojega nastopa ter o marsičem zanimivem okoli tega gostovanja, bom pa širše spregovoril, ko se bo začel tretji del mojih življenjskih, z gledališkim življenjem prepletenih spominov, ki jih že pišem in ki bodo obsegali tri glavne dele z naslovi »Otroška doba«, »Dijaška leta« in »V poklicu«.

Zdaj me pa spremljajte skozi čudovito lepi čas ob prehodu iz ljudske šole v srednjo, ko me je leta 1899. moj dobri oče vpisal v ljubljansko realko, do mojega prvega nastopa na poklicnem odru, ko sem prebrodil po končanih srednješolskih študijah po en semester dunajske tehnike in univerze ter sem končno našel svoja prava trdna tla v igralski šoli, ki me je usposobila za — poklicnega igralca.

Že tista leta, ko sem hodil v ljudsko šolo na vadnici mariborskega učiteljišča, sem mnogokrat otroško razmišljal o tem, kakšen poklic bi si izbral.

Če se zamislim v tiste čase in se opazujem kot šolski otrok, vidim nežnega, tihega in mirnega dečka, ki mu ni bilo za razgibano in glasno družbo. Če so drugi sošolci v svoji otroški razposajenosti v odmorih »noreli« tam med klopmi ali se celo pretepali, sem jaz mirno sedel v klopi in jih opazoval. Ko je učitelj med uro razlagal, sem ga verno poslušal ter si večkrat mislil, kako lepo bi bilo, če bi mogel tudi jaz postati — učitelj.

Pri veronauku me je v zgodbah svetega pisma vedno znova navdajalo veliko začudenje, ko sem poslušal gospoda kateheta ob razlaganju o stvarjenju sveta, a v katekizmu so me dvigali visoki nauki o pravem duševnem življenju, od katerih se mi je najbolj vtisnil v srce nauk o ljubezni do bližnjega; posebno lepo pa sem občutil ljubezen do sovražnika. In kadar je o teh stvareh pri šolski maši tako lepo govoril gospod katehet s prižnice, sem si želel biti — duhovnik.

Ko sem bil v tretjem ali četrtem razredu, sem videl prvo »resnično«, to je poklicno gledališko predstavo. Šel sem z materjo gledat tuje igralce, ki so predstavljali v tedanjem mariborskem nemškem gledališču »Oberammergauske igre«, to je — Kristusovo trpljenje. To je bil zame tako čudovit doživljaj, da me je vsega prevzel. One krasne slike na odru, ono umirjeno, tiho kretanje kar pravljичno lepih oseb na odru ter neka tiha godba, ki je zvenela k nam gori na galerijo, kakor iz daljne tajinstvene dežele, vse to me je tako prevzelo, da sem o tej predstavi še dolga leta sanjal... In zdela se mi je velika sreča, da velika milost — biti igralec!...

Učitelj, duhovnik — igralec, da, to so bili oni trije idealni poklici, po katerih sem hrepenel. Saj vsi trije poklici govore duši človeka in ustvarjajo duhovne vrednote in lepote. Učitelj ob katedru, duhovnik na prižnici in v spovednici, igralec na odru!

Predstavljal sem si, kako bi bil kot učitelj z otroki dober. Zavedal sem se namreč, da z dobroto in potrpljenjem največ dosežeš; ne samo pri otrocih, temveč pri ljudeh sploh. Opazoval sem sebe in svoje sošolce in videl, s kakšnim zanimanjem smo poslušali učitelja, ki je bil z nami dober in koliko smo se pri njem naučili ter kako pogumno smo pri izpraševanju odgovarjali. Vpričo strogega učitelja pa smo bili res še mirnejši, a ta mir je bil le navidezen, ker nas je utesnjeval strah, da nam je srce burno bilo, da nas je v grlu dušilo in so nam v glavi begale misli plašno sem in tja, kakor se zaletava ujet, kletke nevajen ptič od stene do stene, dokler se ves izmučen ne zgrudi.

Če sem se zamislil v poklic duhovnika, sem se že kot otrok zavedal in živo občutil, kako mogočno vpliva beseda, ki zazveni s prižnice v onem ogromnem, sicer tako tajinstveno tihem svetem prostoru. Pa sem si predstavljal, koliko tega, kar mi je težilo moje otroško srce, ki je trpelo zaradi prevelike, da, včasih kar krute strogosti nekaterih učiteljev ter staršev mnogih mojih šolskih ali hišnih

tovarišev, a prav tako zaradi brezsrčne neubogljivosti in lenobe nekaterih mojih sošolcev, ki so s tem po nepotrebnem grenili svojim učiteljem in staršem življenje — koliko tega bi lahko prav iz globine srca z glasno živo besedo in s polno pravico duhovnika na prižnici zaklical vsem v cerkvi v dno srca ter jih na ta način poboljšal in jim olajšal življenje.

A najraje bi bil takšne šolske in družinske prizore napisal za oder, kjer bi lahko tudi sam nastopil kot otrok in učenec, da bi s pretresljivo in doživljeno besedo lahko izpovedal, da — izkričal vso boleost mojih otroških prijateljev, ki trpe zaradi šole in doma. Na drugi strani pa bi bil hotel predstavljati dobrega očeta tako verno, da bi otroci spregledali in spoznali, kako jih starši navzlic vsemu ljubijo, tako da bi se poboljšali doma in v šoli.

Moj oče je slutil, kaj se godi v meni, zato me je po končani ljudski šoli vpisal v meščansko šolo z namenom, da bi pozneje doštudiral učiteljišče.

Toda — človek obrača, Bog obrne!...

Gustav Strniša

Uboga

Koliko je že prestala, mnogo še prestala bo. Pa nikomur se ne smili, ta kar suje jo z roko, drugi jo celo obrca, tolče jo in se smeji. Kdor jo rani, jo odnese in jo vrže med smeti.

Samo Joža, mali Jožek, jo je svoji mami dal, tiho se je k nji prijokal in se jezen hudoval:

»Mamica, o mama moja! Glej jo, glej sirotico, bratec Milko jo je ranil, kaj pa zdaj bo z njo? Jaz že ne pustim, da sama na smeteh ležala bi, v zadnjih dihih zapuščena konca tam čakala bi! Bila nam je dobra, dobra, delala vsem kratek čas, z nami rada je skakala in zabavala je nas!«

Mamica ga potolaži:

»Deček moj, usmiljen si! Pa nesiva jo čevljarju, da ji krpo naredi! Morda spet bo vsa vesela poskočila kot nekdanj, morda tiho občepela, čakala, da bo je kraj. Saj vam bila je res dobra, najsi jo je vsak suval, nikdar ni se maščevala, če ji kdo je brco dal! Le živahno se pognala dalje je v ta sončni svet, včasih hipno nagajala, okrenila svoj polet. Zdjaj pa vsa je bolna, trudna, težka rana jo boli, brž ponese jo v Ljubljano, tam zdravilo se dobi. Če čevljar je ne zakrpa, jo ozdravil bo sedlar. Saj vam zvesto je služila, ta sirotica uboga, ta usnjena vaša — žoga!«

NAŠA POŠTA

Spoštovani gospod urednik!

Gotovo Vas bo zanimalo, kako smo letošni učenci in učenke kamniške šole letovali.

V začetku julija smo se v spremstvu treh gospodičen odpeljali v Zgornji Tuhinj. Namestili smo se v prostorih tamkajšnje ljudske šole. Prvi večer smo z vneto polnili slamnjače s slamo, ker smo bili utrujeni od vožnje in s smo komaj čakali, da bi zaprli trudne očke.

Vse drugače smo se razživelili naslednje dni. Igrali smo se razne igre, metali žogo, prepevali, prirajali izlete in se kopali. Dečki so bili posebno iznajdljivi. Igrali so se celo Indijance in se nakitili, da jih je bilo veselje videti. Tako imenitni so bili, da so bili vsčč celo gospodom hišenskega zavoda, ki so jih ob svojem obisku fotografirali.

Naše gospodične nadzorovateljice so skrbele, da smo si ob določenem razdobju napolnili želodčke, pazile so na nas

pri igri, hodile z nami na izprehode, gledale na čistočo in na počitek ob določenem času. Veliko dela so imele. Tretji teden našega nepozabnega kolonijskega življenja nas je posetila Nj. Vis. kneginja Olga. Lahko si mislite, kako so nam utripala srčeca nestrpnega pričakovanja, ko smo izvedeli za visoki obisk. Ko je kneginja izstopila iz avta, smo zapeli državno himno in ji pomahali v pozdrav z državnimi tribarvnicami. Jaz sem imela čast, da sem jo pozdravila in ji izročila lep slovenski šopek. Tudi neka slovenska deklica z Westfalskega ji je izrekla dobrodošlico. Kneginja si je nato ogledala kolonijske prostore, se zanimala za vse naše potrebe in se nato poslovila. Ob slovesu smo ji zapele nekaj slovenskih narodnih pesmi.

Dnevi letošnjega letovanja mi bodo vedno ostali v najlepšem spominu.

Škofic Majda,

učenka IV. razr. ljujske šole v Kamniku.

Spoštovani gospod urednik!

Tudi jaz se Vam moram enkrat oglasiti. Doma sem iz Podturna pri Toplicah. Zato je najbolje, da Vam ta kraj kar opišem.

Podturn je precej lepa vasica in šteje 62 hiš. Nad Podturnom se je nekoč dvigal mogočen grad. V tem gradu je prebival grof Thuren. Po tem je dobila vasica tudi ime. Sedaj so pa samo še razvaline. Za temi razvalinami pa je zelo globoka jama. Imenuje se Globočica.

Blizu Podturna stoji hiša. Ta prostor se imenuje Rožek. Tu pa je dolga podzemeljska jama, kamor so se ljudje v prejšnjih časih skrivali pred Turki.

Lepe pozdrave Vam pošilja

Tisovec Franc,

Podturn 14, p. Toplice pri Novem mestu.

Spoštovani gospod urednik!

Čudili se boste, ko dobite pismo od Sv. Lenarta nad Škofjo Loko. V imenu našega Evharističnega krožka Vam pišem. Sami mladi smo v tem krožku in prav lepo delamo. Tudi smo mi tisti, ki imamo naročen edini »Vrtec«, ki prihaja k Sv. Lenartu. Vedno nam je prekratek, zlasti meni. Prav lepa Vam hvala za tako lepe povestice. Z ugankami se pa ujamem in ne vem dalje.

Tudi v šoli je prav prijetno. Hodim v osmi razred ljudske šole. Učim se rada vse, a risanje mi je najbolj všeč. Tudi gospodična učiteljica je zelo dobra z nami. V kratkem dobimo še novega učitelja, ki ga s strahom pričakujem.

Upam, da boste objavili moje pismo v »Vrtca« in da ne bo romalo v Vaš nesnasitni koš.

Vas lepo pozdravlja Vam vdana

Stanka Dolenc,

učenka VIII. razreda pri Sv. Lenartu.

Cenjeni gospod urednik!

Danes se prvič oglašam pri Vas. Pomislite! Ze tretje leto sem naročnica »Vrtca« — a še nikdar ni bila moja korajža tolika, da bi se lotila malega pisma gospodu uredniku »Vrtca«. Ali danes se prvič oglašam z upanjem, da ne bo moje pismo romalo v Vaš požrešni koš, ampak, da bi se zasedrilo v pristanišče Vašega kotička.

Cenjeni gospod urednik, pri nas imamo štiri kokoši, ampak ne da bi mislili, da so to navadne kokoške. To so take vrste, da še najbrž niste slišali o njih. One zneseo namreč jajce z dvema rumenjakaoma.

Povabim Vas, da si jih pridete ogledat in da se prepričate na lastne oči, ali je res. Če pridete, si bova ujela kokoško, počakala, da znese jajce, nato ga ubila in ocvrla, ali pa si bova naredila praženec (šmorn), ampak na skrivaj, da naju ne bo videla mama.

Ne povabim pa Vas samo na praženec, ampak tudi, da si ogledate naš lep kraj in v bližini knežji dvorec Brdo.

Doma sem iz Kokrice pri Kranju. Naša hiša stoji na koncu vasi št. 65, na hribčku ob cesti. Pridite gotovo, drugače bo zamera. — Na svidenje!

Vas vabi in lepo pozdravlja

Kurat Mira,

učenka IV. r. viš. lj. šole v Predosljah.

Spoštovani gospod urednik!

To je moje prvo pismo, čeprav sem že tri leta naročnik »Vrtca«.

Zelo me zanimajo razne povesti in drugi spisi, prav posebno sem navdušen za uganke, ki jih najprej pregledam, ko dobim list v roke.

Tudi letos bom postal naročnik »Vrtca«, čeprav sem težko zbral denar za naročnino.

Prosim Vas, da mi sporočite, če list, oziroma priloga »Vrtca« »Angelček« še izhaja. Ako bi »Angelček« še izhajal, bi ga takoj naročil. Če izhaja, mi povejte za ceno. Prosim Vas, da mi odgovorite.

Z odličnim spoštovanjem

Petrovec Janez,

učenec V. razreda v Polhovem Gradcu.

Odgovor: »Angelček« ne izhaja več. Namesto njega je »Lučka«, ki se naroča prav tam kot »Vrtca«.

Spoštovani gospod urednik!

Mi imamo psička, ki je že pol leta star, a je še vedno manjši od mačke. Vsak dan se igrava in loviva po travniku. Kadar jem, pride k meni, ker mu pa nič ne dam,

začne lajati in skakati okrog mene. Po jedi se greva zopet igrat. Če pa kam grem, ga vedno vzamem s seboj.

Prav prisrčno Vas pozdravlja

Peitler René,

učenec IV. razreda drž. narodne šole
v Sv. Lovrencu na Pohorju.

Spoštovani g. urednik!

Iz vasij Češnjice se menda še ni nobeden oglasil, zato sem se ojunčila jaz, da Vam pišem kratko pismo.

Najprvo Vam bom povedala, da mi je letos umrl moj dragi očka. Oh, kako sem jokala in ga klicala, po me ni nič več slišal, ker se je njegova duša že preselila v nebesa. Sedaj sva z mamó sami ostali.

Jaz hodim v drugi razred in se pridno učim. Vsako sredo imamo eno uro risanje. Takrat je v šoli najbolj prijetno. Doma pa pomagam mami, kolikor pač morem. Zvečer pa z mamó bereva »Vrtce«, ki nama zelo ugaja.

Lepo Vas pozdravlja

Marija Jerala,

učenka II. razr. ljudske šole v Sostrem.

Spoštovani g. urednik!

Tudi jaz sem se oglasila prvič in upam, da pisma ne boste vrgli v koš. Stanujem v Ljubljani, v šolo hodim k Sv. Jakobu. Naročena sem na »Vrtce«, ki ga zelo rada prebiram. Zelo rada rešujem uganke.

Prejmite najlepše pozdrave od

Stefan Magdalene,

učenke IV. b razreda pri Sv. Jakobu
v Ljubljani.

SKRITĚ STEZICE

2

JESEJSKA

Rešitve do 15. novembra. — 12 izžrebanih reševalcev bo nagrajenih.

Odkrite stezice v 2. številu »Vrtca«:

1. Grozdje je za otroke, ne pa vino in žganje.
2. Svet obeta, da pa malo in kar dá, spomin solzan, laska se ti zdaj s pohvalo, križi ti teše drugi dan.
3. Sadje je že dozorelo, zdaj za deco bo veselo.
4. Lepo petje s srca prah obriše.
5. Nedelja, ponedeljek, torek, sreda, četrtek, petek, sobota.
6. Ajda.

Sešt ugank so rešili:

Begunje pri Lescah: Mohorč Janez, Hrvat Tinčka in Tončka, Renko Ivica. — Beltinčel: Sprager Venčeslav. — Bled: Jamar Malčič, Korošec Ida, Sabernik Pepca, Markelj Francka, Burja Marija, Koren Angela. — Boh. Bistrica: Dobravec Pavla, Korošec Janez, Ogrin Marica. — Borovnica: Debevec Milka, Petkovšek Ana, Kržič Francka, Ileršič Marija, Cerk Antonija. — Brezovica pri Lj.: Pelan Drago, Mravljje Dragica. — Bukovica: Benedičič Stanka, Kalan Rudolf, Dolenc Marijan, Kankelj Jože, Pintar Jože, Rihtaršič Majda, Šifrar Tilka, Kalan Julka, Pintar Stanka, Fink Jelka, Dolenc Janko, Tavčar Matevž, Pintar Ciril.

Celje: Urabič Osvald, Javornik Bronislava, Gantar Marijanca, Zabav Justina, Veber Magda, Strenčan Marija, Vajš Gertruda, Sega Regina, Magajna Nada, Podgornik Anica, Divjak Francka, Vidic Bernarda, Jakopin Hermina, Spiljak Katica, Kvas Marija, Gorican Jemelj, Poteko Branko, Hrvat Milan, Rušigaj Ivan, Smrkolj Zdravko, Kos Zvonimir, Pavlin Marijan, Krajnc Edvard, Anders Ciril, Gombaš Milan, Prelog Vinko, Löschnigg Wolfi, Pristovšek Franc, Pirker Franc, Cetina Peter, Jelen Ivo, Čuk Tonček, Plahutnik Jože, Korent Jože, Vehovar Franc, Ravnikar Janez, Ramskügljer Franc, Breznik Franc. — Cerklje pri Kranju: Kovačič Jože, Marinček Verica, Andrejaš Karl.

Črni vrh: Burjek Janko, Koprivec Janko. — Črnomelj: Jerman Stanka, Svajger Anica, Šterk Anica, Vidmar Ana, Milek Dragica, Klemenc Vali, Weiss Lea, Klemenec Marija, Metelko Ljudmila, Ilenič Zofka, Bohte Mici, Zeljko Ivanka, Zraga Angela, Kmetič Zofka, Zeljko Tončka, Milek Angela, Svajger Mici, Klemenc Zvonka, Planinc Franc, Konda Franc, Zeljko Ivan, Ilenič Alojz, Svajger Janez, Bebar Vilko, Kure Joško, Miketič Janko, Matko Alojz, Butala Ivan, Plevnik Franc, Muhvič Peter, Vajš Martin, Burja Janez, Bahor Jože, Simonič Jože, Stariha Franc, Doltar Janko, Majerle Kati, Gašperič Fačeka, Čurk Mici, Gregorič Danica, Jerman Pavla, Pezdirc Martin, Kramarič Janko, Rožič Stanko, Schweiger Franc, Ljubič Ovetka, Vrtačnik Milena, Planinc Nadica, Gorupič Nevenka, Klepac Anica, Wolf Amalija, Slanjanek Ema, Malerič Eva, Burazer Božena, Marčelane Sonja, Kobetič Dorica, Grabrijan Franc, Grahek Malčič, Bitenc Marijanca, Svajger Tončka, German Joža, Papež Polde, Černe Peter, Vončina Marijan, Belak Slavko.

St. Danijel: Trtnik Marija, Rataj Gelica, Kumprej Mihael. — Davča: Bevk Kristina, Bevk Milka, Frelih Milka, Frelih Ivana, Hudolin Katar., Frelih Stanko, Prezelj Ivan, Rant Ivan, Jemec Minka, Peternelj Cilka in Ivana. — Dražgoše: Kavčič Cilka, Jelovčan Katica, Dev. Mar. v Polju: Škerjane Mimca, Čajhen Marica, Zajec Marija, Kocjančič Janko, Primožiča, Zajc Marica. — Dobljše: Cerar Anton, Kobe Janez, Schweiger Franc, Malerič Tone, Pavjan Anton, Hutter Marija, Turk Milka, Fink Marija, Grahek Tina, Zupančič Ivanka, Skušek Ana. — Dobrova: Ambržič Lojze, Kušar Ivan, Clemente Nadica in Anica, Jankovec Marija, Čjuha Cilka, Korenčič Slava, Suhadolc Marija, Laznik Kazimira, Bihar Julka, Dovjak Minka, Košir Anton, Pekelj Zofka, Kožuh Anton, Bergant Ivica, Zaliznik Ivica, Novak Kristina, Prek Pepca, Puc Marija, Zaliznik Milka, Rotar Mimi, Kušar Ivica, Kušar Marijanca, Košir Rozka. — Drenov grič: Velkavrh Ivana, Novak Jožefa, Petkovšek Cecilija, Kržmanc Franc, Popit Ivan, Demšar Jelka, Završnik Herman, Jelovšek Franc, Zaliznik Frančiška, Koprivec Lovro, Jelovšek Andrej, Podboj Joži, Kovač Franc, Novak Erika, Jesenko Marica, Sedej Julijana, Janša Mimica, Permose Jožica, Friškovec Olga. — Sv. Duh: Plavec Ivana.

Gorenja vas: Razpet Marija, Osredkar Anka. — Gorje: Hudovernik Valentin, Hudovernik Ivanka.

St. Janž: Markovič Marijan, Repovž Toni, Ran Antonija, Kukec Janez, Zrajnar Ivana. St. Jernej: Rangus Ana, Franko Martin, Hosta Alojzij, Golob Jožefa, Potočar Jožef, Topolovec Karolina, Vida, Jože, Hudoklin Karolina, Mavc Jožefa, Matos Karolina, Zagorec Jožefa, Gorišek Jožef. — Jesenice: Arh Antonija. — St. Jošt nad Vrhniko: Tominc Anica, Stanovnik Frančiška. — Sv. Jurij ob j. ž.: Masinak Jože, Zlatko, Pišek Jožef, Gajšek Stanko, Fendro Franc.

»Vrtce« izhaja vsakega prvega v mesecu, devetkrat med šolskim letom, in velja s tremi knjigami »Vrtčeve knjižnice« pri skupnem naročilu 25 din, ali deset mesečnih obrokov po 2,50 din. — Za posamezne naročnike je naročnina 50 din. — List izdaja »Slomškova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Štrukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Sklep uredništva je 5. dan v mescu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). —

Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Kal: Novak Marija. — Kamna gorica: Udir Ivanka, Pogačnik Jelka, Kralj Pavla, Eržen Marija, Dolenc Milka, Bevc Miha, Pogačnik Anton, Kalan Marijan, Pogačnik Barbka, Arh Jožica. — Kamnik: Benkovič Lidvina, Zdošek Avrelja, Ogrin Franc. — Kočevje: Kajfež Spasenija, Hönigmann Elžbe, — Kranj: Malovrh Milan, Košnik Anica, Pelko Anica, Celar Anica, Gartner Matilda, Kovačič Danica in Kristina, Pelicon Majda, Gorjanc Marijan, Vrtačnik Vera, Potočnik Minka, Wernig Franc, Srebrnjak Marica, Berce Franc, Gregorc Anica, Smitek Hinko, Frass Žarko, Mausser Otmar, Petek Edi. — Križice: Ribnikar Ana, Svab Lucija. — Kropa: Peternej Janko.

Laporje: Sprager Silvija, Lemošek Milena, Lorenci Marija. — Lesce: Apih Tone, Vačand Metka, Pogačnik Katl, Dežman Angela, Zagar Ida. — Litiija: Lekše Jožica, Tkacev Helena, Bračko Vojica. — Ljubljana: Černe Franciška, Hartman Darinka, Markočič Branko, Ryblička Helena, Marinišek Ida, Dolinar Matilda, Sotlar Marija, Bobič Marija, Berčič Stanislava, Cigler Jajca, Mersol Josip, Strban Marjeta, Vidensek Bogomila, Mandelj Ariadna, Tomšič Ivica, Komar Darinka, Benedetič Anica, Petančič Franc, Kastelec Albert, Pangerc Ludvik, Repež Stanko, Blagne Gustelj, Acceto Nada, Berglez Irena, Kržin Boža, Tavčar Nada, Klopčar Fedor, Pleško Peter, Kamsak Drago, Horn Jelko, Florjančič Dušan, Fajdiga Edvard, Prelec Marija, Stefanij Tatjana, Jerman Majda, Lubej Branko, Pongerc Anton, Pogačnik Vida, Hočevar Polde, Neredi Janez, Vodopivec Terezija, Mohorič Ana, Medvedšek Dragica, Dermastija Pavla, Pucihar Ivan, Dejak Majda, Novak Ivana, Turk Branko, Kelhar Janez, Zibelnik Anica, Menceč Ivica, Turšič Anton, Bežek Tatjana, Kušej Mirko, Stepec Bogdan, Seljak Emi, Strušnik Igo in Pavla, Kastelec Breda, Jeršan Ivo, Mavsar Ana, Rešetič Boris, Avbelj Mimica. — Loče pri Poljčanah: Cvelfar Jožef, Fevzar Marko, Zabukovšek Jožef. — Loke pri St. Jur.: Dolar Stanko, Cestnik Jožek, Župerl Ivan, Kos Vinko, Lesjak Josip, Dolar Poldek, Hribernik Slavko, Lukman Anton, Matko Andrejček, Zupančič Ivanček, Lukman Josip, Hrovat Jožek. — Loke pri Zag.: Robavs Branko in Minka. — Lokovica: Meh Vikica, Leskovec Marica. — Loški potok: Benedičič Mohor, Puhar Leopold, Lavrič Jože, Levstek Karolina, Rojce Stana, Lavrič Ivana, Ruparčič Antonija, Lavrič Angela, Turj Marija, Debeljak Ivana, Pajnič Karla, Bartol Jožefa, Bartol Angela, Mohar Tila, Knava Mila, Bambič Danila, Vesel Filip, Košmrlj Vinko, Car Alojzij, Vesel Franc. — St. Lovrence: Oven Terezija. — Lučine: Dolinar Lipe, Jože, Tone.

Malenski vrh: Demšar Martinka, Pintar Ivanka, Sink Marjanca. — Maribor: Pozarnik Jožef. — Mekinje: Vršnik Ana, Potočnik Jože, Grilj Slavka, Hočevar Janez, Gradšek Feliks, Kališnik Stefan, Zlatnar Franc, Krt Stefan, Zagar France, Ledgdič Minka, Lenassi Tatjana, Vrhovnik Milka, Albrecht Majda. — Mengeš: Zum Franc, Oražem Maks, Brojan Antonija, Sitar Viktorija, Skofie Tončka, Zalokar Ljudmila, Pogačar Angela, Vahtar Marta, Benda Ivana, Hren Marija, Simenc Pavel, Mejač Branko, Kočar Franc, Smole Evica, Zargi Mimi, Simenc Joško, Majdič Darka, Korošek Francka, Kosmač Stanka, Orel Franci, Kosmač Kristina, Lužar Vida, Lohoda Dragica, Bokalič Mihaela, Per Vida, Testen Albina, Kosec Ana, Levce Marija, Zidan Ljudmila, Miklavčič Anton, Stempelj Feliks, Golob Boris, Gregorc Minka, Jenko Franc, Orel Vera, Brojan Mihaela, Rojnik Anica, Simenc Minka, Hafner Angela, Kušar Anka. — Metlika: Stepan Janez. — Mežica: Škerjan Feliks, Čegovnik Alojz, Vevar Tomaž. — Moravče: Tome Tea. — Mošnje: Kocjančič Slavko. — Murska Sobota: Ponebšek Janez.

Notranje Gorice: Tomšič Marko. — Nova vas: Jager Fricko. — Novo mesto: Gajeta Kristina, Bojane Jožica, Kovačič Stanko, Bajuk Branko.

Orehovca: Potočar Franc, Ručigaj Martin, Božič Jožefa, Kastelec Karlina, Zidarčič Ani, Perušek Cvotka, Kovačič Marija, Modic Terezija.

Sv. Pavel pri Preb.: Eših Pavla. — Sv. Peter pri Marib.: Kac Mihael, Zizek Jože, Grabušnik Vill, Bračko Anton, Ferline Andrej, Krajnc Franc, Repina Ivan, Rep Alojz, Cvikel Vinko, Springer Janko, Heričko Maks, Kokol Martin, Ribič Anton, Maček Anton, Nedog Slavko, Cvikel Jožek, Verlič Vlado, Weitzer Stanko, Korban Marijan, Levak Ivan. — Petrovče: Koren Jožef. — Vel. Pirešica: Kolšek Marija. — Planina pri Sevn.: Romih Mihec. — Podbrezje: Markelj Marijan. — Podkoren: Petraš Franciška. — Polhov gradec: Božnar Joži, Setnikar Pavel, Petrovec Janez. — Poljane n. Šk. L.: Stanonik Jožef, Oblak Leopold, Pintar Marinka, Stravs Marija. — Polšnik: Vozel Jože in Ivan. — Praprotno: Šmid Stanko. — Preddvor pri Kr.: Savs Mimi, Rehberger Albina, Murnik Judita, Lombar Draga in Marinka, Cuderman Cirila, Mirko, Slavko, Vinko, Mehle Janez, Savs Peter, Savs Marija. — Preserje: Trojar Francka, Drašter Ivanka. — Preška: Bevc Darinka. — Prevalje: Smolar Marica. — Primskovo pri Kr.: Zaplotnik Milena, Kokalj Ivanka, Furlan Marijan.

Radovljica: Bulovec Helena, Resman Cirilka. — Raka: Gorenc Martin, Gorenc Ivanka, Škrjanc Vida. — Razvanj: Pliberšek Micika. — Retje: Mohar Jožef. — Ribnica: Andoljšek Metod, Tanko Vida, Zlindra Vera, Rikauf Milena. — Rožni dol: Troje Alojzij, Pavše Zinka, Radovan Jožef, Kapš Anica, Macele Ludvik, Vidmar Alojzij, Stalcar Stanko, Jakša Jožef, Bele Ivan, Pavše Alojzija, Potočar Alojzij, Rauh Albina, Jakša Antonija, Rauh Francka, Meglič Ivanka, Krstine Rozalija. — St. Rupert: Salehar Julka, Kutnar Milenka, Mizerit Martina, Kostelec Jože, Prah Slavka, Jaki Zofka. — Ruše: Ramsak Marija.

Selca: Krek Ivanka. — Semič: Kokošar Ivica. — Sovodenj: Rakovič Adalbert. — Stari trg ob Kolpi: Rade Mimica. — Stična: Marolt Bojan, Jakoš Anton. — Stopičje: Zagar Milan, Mihael. — Stranje: Trobevšek Anica, Burja Pepca, Pavlin Angela, Ramsak Jožica, Uršič Stefka, Koželj Tončka, Spruk Jožica, Potočnik Mihelec, Močnik Stefanija, Golob Jožica, Kramar Ladislav in Stefka, Zmitek Anton. — Straža: Aš Feliks. — Strazišče pri Kranju: Jereb Vladimir, Kjunstelj Francka.

Sčavnica: Nemeš Danila. — Senčur pri Kranju: Bukovnik Ivica, Sitar Franc, Perdant Marinka, Zupano Maks, Janko, Zun Franc. — Smartno pri Kranju: Lotrič Marija, Rebolj Stanka, Križnar Pavla. — Smartno pod Šmarno g.: Sever Matija, Cedinik Angela, Dermastija Marija, Cedinik Cecilija, Podgoršek Ivanka, Koželj Anton. — Skofja Loka: Blaznik Breda, Pokorn Janez, Tramte Dorica, Strojanc Roza, Leben Janez, Gasperič Albin, Jaklič Iva, Zaletel Roman, Proj Ciril, Grohar Stane, Zakotnik Ana, Logonder Anton in Jože, Celjar Jože, Berčič Adolf, Štukl Mira, Porenta Francka, Rebič Zdenko, Aščin Andrej, Rupar Francka.

Talčji vrh: Grahek Amalija, Zajc Zala, Znidaršič Marija, Sprajcer Malka, Rožič Zalka, Zora Valentin, Suhorepec Marija, — Teharje: Verdev Jože. — Tomišelj: Modic Mihaela, Muren Rezka, Snój Stefka, Japelj Pavla, Susman Francka, Svirgelj Toni, Suštaršič Tone. — Tržič: Lazar Majda, Uzar Ljubica, Godnov Breda, Logar Villi, Smit Franc, Jerman Pavel, Svirgelj Anica. — Tržišče: Strmolc Naci.

Vavta vas: Zupančič Vida, Spelko Tone, Primožič Vlasta, Rus Marija, Rakoše Fanika, Sall Jože, Berdavs Zora, Golob Anica, Jakše Pepca, Picelj Slavka, Senica Marica. — Vel. Nedelja: Bešvir Jožef. — Vel. Poljana: Jamnik Janez, Zgajnar Milka, Jamnik Jože, Adamič Fanika. — St. Vid n. Lj.: Ložar Majda, Zavri Marija, Andoljšek Stanislav, Hren Stanislav, Mandelj Jože, Debevec Juli, Papež Maksimiljan, Gortnar Viktor, Zebovec Stanislava, Korman Franc, Briški Andrej, Tišler Anton. — Vinica: Ostronič Vince. — Voklo: Srebrnjak Vinko, Molj Mihaela. — Vrhnika: Umek Valburga, Grom Franc, Hren Marjeta, Hren Janez, Jonke Janez, Dominko Milogolj, Meseč Julš, Knapič Stefi, Meseč Minka, Verbič Marija, Caserman Andrej, Oblak Ana, Osredkar Cirila, Vidmar Minka, Kunstelj Marta.

Zagorje: Drole Vidka. — Zasip: Kokalj Francka, Zupanc Ana, Lukan Andrej, Svetina Franc, Svetna Francka, Fülle Milana, Zupan Mimi, Janša Cilka, Remic Ivana, Zupan Ludvik, Kalan Ivan, Vidic Tončka, Terseglav Mirko, Pavlič Francek, Sorl Cilka, Spoljar Mici, Dovžan Ivan, Ambrožič Slavka, Zupan Francka, Slivnik Jaka, Pavlič Terezija.

Železniki: Klopčič Janez. — Želimlje: Podlogar Marija.

Pet ugank so rešili:

Sv. Andraž: Bolha Jožica. — Begunje pri Cerknici: Kranjec Anton, Oblak Anica, Zvimšek Anton, Strgulce Ivan. — Bled: Smit Marija, Heberle Angela, Fröhlich Ana, Pretnar Katarina, Jamar Malka. — Blejaka Dobrava: Laharnar Helena. — Beograd: Jug Jelica. — Boh. Srednja vas: Stare Franca.

Celje: Medvešek Branko. — Cerklje pri Kr.: Teran Ančka. — Čreta: Falež Avg. D. M. v Polju: Ložar Franci, Trtnik Cirila, Pogačnik Viljem, Kukovica Helenka. — Dolž: Učenci viš. lj. š. —

Gorje: Jenstrle Jožef. — Gradac: Strukelj Ivan, Potočnik Amalija, Tomc Milka. — Griblje: Jaklič Jože, Strucelj Vid, Strava Milka, Jakofčič Ivanka, Filak Ana, Brodarič Marija, Sterk Vida, Zeljko Jože, Kralj Anton, Črnič Vid, Milek Alojzij, Brinc Franciška, Zeljko Ivan.

Horjulj: Kozjak Francka. —

Igavas: Baraga Franc, Ravšelj Franc. — Javnica: Slapničar Ivanka. — Jezero: Pristavec Leopold.

Kamnik: Regali Janez. — Karlovica: Gorjup Marija. — Kokrica: Kern Marija. — Križe: Purgar Pepca, Leban Marija. — Krško: Komočar Andrejček.

Litija: Planinšek Sonja, Samsa Eva, Bokal Metod, Verbole Darka. — Ljubljana: Požar Božo, Žižek Berta, Glivar Iva, Schart Dragica, Lauter Elka, Šenk Marija, Ribarič Marjan, Rupnik Marjan. — Sv. Lovrenc v Slov. gor.: Čuček Marica.

Mavčiče: Kalan Franc, Janez in Stefka Vidic. — Mežica: Brundula Sonja, Gogala Peter, Lesnik Jožef, Sedmik Regina.

Naklo: Tomazin Terezija.

Podbrezje: Maček Franc. — Fodkoren: Mertelj Kristina. — Podlipa: Cankar Vincencij. — Podzemelj: Jurejevčič Milan, Povše Anica. — Prebačevo: Rosman Franc, Novak Franc. — Preserje: Schein Malči.

Rove: Sušnik Helena, Potočnik Martina, Klopčič Franciška, Benko Albin, Kočar Simon, Vollmayer Franc, Vodlan Feliks, Sušnik Martin, Mlakar Vinko, Andrejka Gregor. — Ruše: Robič Rožica.

Sevnica: Dernovšek Miloš, Gorjanc Martin. — Srednja vas: Hodnik Stanko. — Stari trg pri Rakeku: Antončič Vera. — Škofja Loka: Prevodnik Jože. — Smartno p. Sm. g.: Sarabon Justina.

Tacen: Snój Marica. — Trebnje: Juvanc Jože. — Tržič: Lončar Maja.

St. Vid n. Lj.: Mrhar Jožica, Tome Alojzij.

Zg. Pirniče: Vehavec Ludvik.

Zasip: Kalan Ivan.

Štiri uganke so rešili:

Ježica: Gosar Franc.

Kamnik: Perčič Vinko, Sitar Branko, Zargl Maks.

Ljubljana: Srakar Ivan, Maček Alojzij, Sterlekar Mitja.

Malenski vrh: Jelovčan Angela.

Polhov Gradec: Plestenjak Marija. — Polzela: Jelen Nada, Matko Martina, Drobne Silva, Ovetko Ana.

Ribnica: Oražem Nevenka.

Selnica o. D.: Dolinšek Janez. — Soteska: Pečjak Tončka, Glibe Jožef. — St. Vid nad Ljubljano: Eva Tober.

Vrhnika: Petkovšek Ančka.

Precej učencev je rešilo po tri, dve, ali eno uganko. — Nekateri niso navedli kraja, ali so pa pozabili na ime.

Izrežani so bili: Plevnik Franc, uč., Črnomelj; Oblak Ana, uč. na Vrhnik; Golob Boris, uč. v Mengšu; Jakša Jožef, uč. Rožni dol; Podgornik Anica, učenka III, razr. zas. okol. dekl. lj. šole v Celju; Rešetič Boris, uč. I. deške lj. š. v Ljubljani.